

Eusko Jaurlaritzako erakunde autonomiaduna
Organismo Autónomo del Gobierno Vasco

GIZONEN INDARKERIAK: INDARKERIAREN LEGITIMAZIOA, GIZONEN IDENTITATEAREN ERAIKUNTZAN

Xabier Odriozola Ezeiza
2009

AURKIBIDEA

Sarrera	226
1. Nondik gatoz gizonak?	226
1.1 Non bizi gara?	226
1.2. Rol sexista nagusiak. «Gizonezkoen» rolak	226
1.3. «Emakumezkoen» rolak	227
1.4. «Gizonezkoen» eta «emakumezkoen» rolen batura	228
1.5. Sexu bereizketa-banaketa. Gizonezkoen hegemonia	228
1.6. Genero bereizketa: gizonezkoen nagusitasuna	229
1.7. Diferentzia = desberdintasuna	229
1.8. Rol hauetatik kanpo pertsonak izateko ez dago nahikoa leku	230
1.9. Sexismoaren transmisioa belaunaldien artean: curriculum ezkutua	231
1.10. Zergatik dugu eskema hauetatik askatzeko beharra?	231
1.11. «Gizonezkoen baldintzapena»	232
1.12. Zapalketa ikusezin bilakatzeko arriskua	232
2. Sozializazio prozesu luzea gizonezkoen indarkeria prestatzeko Gizonezkoak baldintzatzeko gizatasuna kentzen duten mekanismoak	233
2.1. Gizatasuna kentzeko modu espezifikoak. Haztegiaren prestaketa	233
2.1.1. Tradizioz ez gaituzte gainerako pertsonak bezain gizatiartzat hartu	233
2.1.2. Izatez oldarkorrek eta bortitzak bagina bezala ikusten gaituzte	236
3. Gizonengandik espero ditugun eta gizonen izaera bortitzaren Idea indartzen duten rolak	236
3.1. Gizonak «gizonen moduan» jokatzera bultzatzen gaituzte	237
3.2. Gizonen ohiko rol nagusiak maskulinitasun tradizionaletik ikusita	237
3.2.1 Ezerk eragingo ez baligu bezala jokatu behar dugu: «Bihozgabeak + gogorak = helduak»	237
3.2.2 Guztiaren arduradun sentitzeko hezten gaituzte	238
3.2.3 Gizonak = sakrifikatu daitezke	238
3.3. Sexismoa eta indarkeria	239
3.3.1. Indarkeria ofizialerako prestakuntza	239
3.3.2. Gizonezkoen entrenamendu edo sozializazio sexista: Indarkeriarekin ohitu behar gara	239
4. Gizonezkoen indarkeriaren ondorioak gizonengan	241
4.1. Ohiko ondorioak gizonengan	241
4.1.1. Intsentsibilizazioa, oharkabetasuna eta transmisioa	241
4.1.2. Gizonezkoek indarkeria identifikatzeko duten zailtasuna: Maitasunaren kudeaketa	242

4.1.3. Ohiko ondorioak emakumeengan	243
5. Gizonezkotasunari buruzko ohiko erduekiko aukerak.	
Balizko abiapuntua: gizonezkook ez gara, berez, zapaltzaileak	244
5.1. Zenbait irtenbide begien bistan: ohiko maskulinitatearen suntsiketa	
Balizko beste maskulinitate batzuk	245
5.1.1. Eragindako kalteak sendatzeko ahalmena. Sentimenduen kudeaketa	246
5.1.2. Informazio zuzena eta hezkuntza egokia bermatzea	
Gizon taldeak eta heziketa	247
6. Ohiko maskulinitateetatik kanpo balizko zenbait jarrera: indarkeriatik ala maitasunetik?	
Gatazken konponbidea	251
7. Ez dugu behar adina azpimarratu gizonezkook	
Irabaziko genukeena:	253

SARRERA

Gizonezkoen indarkeriarako joeraren eta honen ugalketaren zergatiak ezingo ditugu erabat ulertu gure gizartearen ezaugarriak eta gizarte egiturek fenomeno mota batzuetarako nola prestatzen gaituzten aztertzen ez badugu. Beharbada, noizbait, gizon izateari, edo agian gizon izan beharrari, buruzko galderak egin dizkiozu zeure buruari edo zalantzak izan dituzu. Dena ez da kontatu diguten bezain erraza: «Gizonezkoak? denak berdinak!»; Zerbaitek egin gaitu garen bezalakoak...

1. NONDIK GATUZ GIZONAK?

NON BIZI GARA?

Gizarte sexistetan bizi gara. Zu eta ni iritsi baino lehen ere sexistak ziren. Balio sexistak erakundeetan eta gizarte egituretan errotuta zeuden, eta oraindik ere horrela jarraitzen dute, urte askotan zehar sendoki errotuta eta zurrunduta. Eta gizarte horietan, erakunde eta egituretan bizi izan ziren eta bizi diren pertsonen buruetan zeuden, eta hortxe jarraitzen dute.

Horrelako ingurune batean jaio ginen eta nora etorri ginen konturatzerako, bertan hazi ginen, hezi gintuzten eta garatu ginen. Ez da zurekin, nirekin edo inorekin zerikusirik duen ezer pertsonala. Gizarte horietan jaiotzeagatik soilik, sexismoaren biktima izan gara eta gara. Emakumea bazara, zuri modu zehatz batean eragin dizu eta niri, gizonezkoa naizenez, modu desberdinean. Ni –eta nire anaiak– emakumeak zapaltzeko hezi gintuzten; eta zu, neska jaio bazina, hori onartzeko eta obeditzeko prestatu zintuzten.

Hartu gintuen gizarte bakoitzak, gizonezkoentzat rol zehatz batzuk eta emakumezkoentzat beste rol desberdin batzuk gordetzen zituen –eta gaur egun ere, modu batera edo bestera, gordetzen jarraitzen ditu–, osaera genital fisikoa desberdina izateagatik bakar-bakarrik. Ez zegoen, hasieran, paper horiek banantzeko beste inongo arrazoirik. Ez genituen nahi –ez nik eta ez zuk– eta ez genituen behar, baina... «ezarri» egin zizkiguten. Orduetik, biok –zuk eta nik– sexismoaren «birusa» daramagu.

ROL SEXISTA NAGUSIAK. «GIZONEZKOEN» ROLAK

Guri, gizonezkooi, adjudikatu zaigun rol nagusia emakumeak zapaltzea izan da. Emakumeei egokitu zaizkien rolen artean nagusia, besteak beste, zapalketa hori onartzea eta barneratzea izan da. Eta zapalkuntza hori ondorengo belaunaldietara transmititzea batzuen eta besteen rol komuna da. Hau askotan konturatu gabe egiten dugun zerbait da, bai guk, mutilok, bai neskek. Sexu zapalkuntza horretaz kontziente izan arte ez gara gure jarrerak aldatzen hasten eta beste modu batera jarduten hasten, rol sexisten agindupetik kanpo, orduan hasten baikara lehengo jarrera hark dakartzan ezbeharrez benetan konturatzen.

Gizonezkoei adjudikatu zaizkigun gainerako rolen eginkizuna –zurruna izan beharra, serioa, kementsua, ausarta, mentala, bizkorra, gogorra, indartsua, minberakorra ez, sasijakintsua, autoritarioa,

eraginkorra, lehenengoa, hoberena, gogotsua, erabakigarria, zorrotza, independentea, beti prest, dotorea, limurtzailea, sexuan aktiboa, lehiakorra, publikoa, babeslea, hornitzailea, ekoizlea...– rol nagusiaren egiturari eustea da, emakumeak zapaltzeko rolari alegia. Emaizta begien bistakoa da, rol hauen baitan edo aldamenean ia ez dago pertsona bat osoki garatzeko lekurik, gizakion funtsarekin zerikusi askorik ez baitute; pertsonak hurkotasunerako, lankidetzarako, elkartasunerako eta zuzentasunerako joera dugu, hezi ginen gizarako «keria» edo «ismo» horiek baldintzatu gintuzten arte: arrazakeria, sexismoa, klasismoa, «heterismoa», alderdikeria, erlijioakeria...

Rol hauek, ikusten duzun bezala, jarrera bat eta jokabide bat definitzen duzte. «Benetako» gizonak garela erakusteko jarrera hori hartu behar dugu. Horrexegatik gure gizentasuna kolokan dagoela sentitzeko eta pentsatzeko hezi gaituzte. Rol horiek betetzen baditugu benetako gizontzat hartuko gaituzte; bestela, gure buru gainean izango dugu susmoaren mamua.

Argi dago, jarrera horiek agintzen duten bezalakoa izateak gurekin harremanetan jartzen den pertsona orori kalte egingo diola. Emakumeentzat kaltegarriak dira, gizonetzko emakumeenganako portaera ankerra izatera bultzatu, animatu eta hezten gaituztelako. Fronte desberdinetatik bereziki irakasten digute hori dela emakumeak tratatzeko modua, nolabait ere beraiek gu horrelakoak izatea espero dutela (txikitatik horretarako entrenatzen dituzte) eta horrela beste mutil batzuen artean aukeratuko gaituztela beren maiteak gu izateko. Ez dirudi maitasuna ulertzeko modurik egokiena, jakina, baina nahaste-borraste honetan hazi eta hezi ginen.

Eta, aldi berean, geuri ere kalte egiten digu bizitza gogorregiak, bortitzegiak, zorrotzegiak eta estresatuegiak eramatera behartzen gaituelako –rol horiek bete nahi baditugu– eta benetan garen bezala jokatu beharrean, nahitaez, desberdin jokatzera behartzen gaitu. Gizakiak gara. Hau ez dugu ahaztu behar. Bai zu, bai ni gizakiak gara, nahiz eta urte askotan baldintzatu eta entrenatu gaituzten ondoren batzuetan ez dirudien hala. Eta gizakiak garenez, gure gizatasunari bere horretan eusteko gai izango bagina ez genuke inor minduko. Rol hauen arazoa gizatasun hori zuzenean hondatzen dutela da. Gizatasuna alde batera uztera behartzen gaituzte eta gizakien artean izan beharko genukeen jokaera eta harremanekin antza handirik ez duten jokaerak erabiliz funtzionatzera.

«EMAKUMEZKOEN» ROLAK

Gainerako rol sexistak emakumeei adjudikatu zaizkie. Ongi ezagutzen ditugu; gizaratearen edo garaiaren arabera alda daitezke, baina oro har: otzanak izan beharra, aginterik ez erakustea, mendekoak izatea, erraz konformatzen direnak, bigarren mailako herritarrak, ahulak, beti atseginak, eskuzabalak, sentiberak, zaintzaileak, maitekorak, fisikoki eta emozionalki hauskorak, tolerantak, atseginak, eraman handikoak, etxezaleak eta esparru pribatuetakoak, samurrak, intuiziozkoak, sakrifikatuak, apalak, beti besteen beharrei erantzuteko prest behar horiek ase arte, txintik ere atera gabe eta gogo onez; gizonaren itzalean eta atzean egotea, amak eta amakoak izatea, ahal dela xarmagarriak eta sentsualak baina ezpainetan ezezko batekin, desiragarriak, beti gazte eta alai, etxeakoandreak eta fidelak...

Emakumeentzat kaltegarriak dira, nahi edo ez, etengabe jokabide jakin bat izatera behartzen dituelako, une horretan jokabide egokiena izan edo ez, egoera bakoitzean emakume bakoitzarentzat zer den egokiena erabaki eta aukeratzeko ia aukerarik utzi gabe. Rol hauek betez gero emakumeek jasoko luketen saria maitasuna, onarpena eta abar dira. Kortse estu, itxi eta txiki honek emakumeek pertsona bezala izan dezaketen ahalmena eragozten dute: jende askea, independentea, boteretsua, azkarra, ausarta, eta abar izatea, alegia.

Gizonezkooi ere kalte egiten digute, emakumeen rola direnez gure giza alderdi batzuk garatzea eragozten digutelako. Alderdi hauek emakumeen esku soilik geratzen dira eta horrek izugarritzko

lana eta ardura dakar beraientzat, aitortzen ez den lana, ez publikoki ez ofizialki. Hemen gizonak ez dugu esku hartzen eta, horrenbestez, ez ditugu alderdi horiek garatzen –hala nola gure inguruko pertsonenganako arreta, zainketa, maitasuna eta ardura–.

«GIZONEZKOEN» ETA «EMAKUMEZKOEN» ROLEN BATURA

Gure haurtzarotik –emakumeei nahiz guri– inposatu diguten rol multzo honen emaitzak ez digu berdinen arteko jokoan aritzen uzten, non lehen begiratuko errespetua, estimua eta maitasuna modu naturalean sor litezkeen, oraindik rol horiek gehiegi irakatsi ez zaizkien gaztetxoek artean gertatzen den bezala. Rol horien mende egonda, ezinezkoa zaigu bai gizonari bai emakumeei, ehuneko ehunean, benetan garen pertsonak izatea eta eragotzi egiten digute pertsona bezala zein osoak garen erakustea, ikustea, sentitzea, eta abar.

Beraz, emakumeentzat eta guretzat kaltegarriak dira, mugatu egiten gaituzte, larritu egiten gaituzte, pertsona izaten saiatzeko oso modu estuak eta zurrinak dira eta mingarriak gainera. Rol horietatik ezinezkoa da harreman justuak, zuzenak edo osasuntsuak garatzea. Egia esan, edonori galdera bera zenbait alditan errepikatuko bagenio, eta bere sakoneko zintzotasunez erantzun ahal izango baligu ez dugu uste inork sexista izan nahiko zuenik, nahiz eta batzuetan bestela izatea edo bizitzea ezin imajinatu dezaketen pertsonak aurkitzen ditugun, kortse hauetan guztiz «galkatuta» baitaude.

SEXU BEREIZKETA-BANAKETA. GIZONEZKOEN HEGEMONIA:

Modu sinplean laburtuz, duela denbora asko gizarteak eta, oro har, bere erakundeek honako ideia hau ezarri zuten: gizonak eta emakumeek sexu biologiko desberdina dugunez, sexu bakoitzak bere ezaugarri espezifikoak izan beharko lituzke eta sexu bakoitzari bere portaerak legozkioke, gizonen sexua eta haiei zegozkien ezaugarriak gorai patuz eta emakumeen sexua eta beren ezaugarriak gutxietsiz eta baztertuz. Horrela, gizonen sexua «zuzena» eta eredu garria izango litzateke eta emakumeen sexuaren gaitetik egongo litzateke, azken hau menderatuz, sexu «okerra» kontsideratzen delako, sexu «ahula». Zientziak nahiz erlijioak garrantzi handia izan zuten bereizketa-banaketa hau bultzatzeko garaian.

Ezaugarri hauek ez dira, inola ere, sexu bakoitzari berez datxezkionak, soziokulturalki eraiki eta garatu direnak baizik. Horrela, gizonok, gure sexuari egotzitako aipatutako ezaugarri horiek barneratu beharko genituzke eta emakumeek beste ezaugarri desberdin batzuk bereganatuko lituzkete, ustekabean aurkakoak edo/eta osagarriak.

Sexu bakoitzari egotzi zitzaizkion ezaugarri multzo hauek elkarren osagarri dira, hau da, gizonak ez genituzke emakumeei dagozkien ezaugarriak garatu behar (sentiberak, xarmagarriak, hurbilak, samurrak, tolerantak, bihozberak, atseginak, zaintzaileak, zalantziarik, esparru pribatua maite dutenak, erakargarriak, pinpirinak...) eta emakumeek, aldiz, ez lituzkete gizonari egotzi dizkigutenak garatu behar (ausartak, indartsuak, gogorak, bihozgabeak, irmoak, boteretsuak, ausarkeriaz jokatzeko –edo itxuraz behintzat beldurrik ez erakusteko–, itxuraz seguruak, esparru publikoan langile nekaezinak, lehiakorak, oldarkorak, sexualki gogotsuak eta beti denerako prest...). «Arau» sozial hau urratu dutenek garesti ordaindu behar izan dute, hala nola: arbuio soziala, bazterketa, eraso pertsonalak eta kolektiboak, kritika suntsitzaileak, zigor fisikoak, psikikoak, sozialak, ekonomikoak, erlijiozkoak, eta abar. Eta ondorio zerrenda luze hori jasateko eta ondorio horiekin bizitzeko gai diren oso pertsona gutxi daude.

GENERO BEREIZKETA: GIZONEZKOEN NAGUSITASUNA

Sexuaren arabera banandu gaituzten bezala eta ofizialki nahiz zientifikoki zuzenak diren bi sexu besterik ez direla posible –gizona edo emakumea– aditzera eman diguten bezala (nahiz eta horren inguruan jada eztabaidak dauden: J.A. Nieto «Transexualidad, transgenerismo y cultura». Talara. Madril. 1998), generoarekin ere antzeko bideak hartu dira. Kultura askotan bi genero baino gehiago dauden arren (Nanada, 2000; Murray eta Roscoe, 2001; Aurelia Martín Casares: «Antropología del género: Culturas, mitos y estereotipos sexuales», 2006) gure gizarteetan, orain arte, bi genero bakarrik onartu dira –gizonezkoa eta emakumezkoa– eta hau zatiketarako eta norgehiagokarako aitzakia ezin hobe bat izan da, desberdintasunen naturalizazioarekin batera (Verena Stolcke, «Es el sexo para el género como la raza para la etnicidad?», Librería de mujeres. Zaragoza.)

Desberdintasunak naturalizatzea, pertsonen artean sortzen diren desberdintasunak –kultura desberdinetan bizitzeagatik– izugarriak, jatorrizkoak eta gaindiezinak direla sinestarazteko saiakera besterik ez da, gure rolek ezartzen dizkiguten desberdintasunekin gertatzen den bezala. Esanez bezala rol desberdinak ematen dizkigutela jaiotzen garen unetik jokabide desberdinak ditugulako eta, beraz, legozkigukeen rol desberdin horiek aipatutako jatorrizko jokabide horren ondorioak izango lirateke. Honek, gainera, pertsonen arteko desberdintasunak oso txikiak direla ikustea eragozten digu, milimetro gutxi batzuetakoak besterik ez. Gure kulturaren betaurrekoak eta haiek ezartzen dizkiguten baldintzak kenduko bagenitu, harritu egingo ginatke planetako edozein pertsonaren hurbiltasunaz, berez, oso antzekoak baikara.

Zoritxarrez, sexu biologikoaren desberdintasunak hartu ziren kontuan, gero beste maila handi batzuetan pertsonen arteko banantzearen gako bilakatuz. Nolabait, generoak jokabideen eta jarrerren zerrenda luze eta zehatz bat inposatu zuen, pertsona orok bete behar zuen zerrenda, genero batekoa eta kultura jakin batekoa zen neurrian. Zure sexuaren arabera, jarrera jakin batzuk hartzera eta beste batzuk errefusatzerantz bultzatzen zintuzten; gainera, sozialki nahiz kulturalki, alde aurretik zugandik zera espero zen, egokitu zitzaizun generoaren ezaugarriak onartzea, horietaz arduratzea, zeure egitea, bultzatzea eta defendatzea. Honek barnean hartzen ditu jokabideak, portaerak, jarre-
rak, ohiturak, iritziak, joerak, aurreiritziak, superstizioak, erritualak, estiloak, janzkerak, ibilerak, pentsaerak, erreakzioak... eta dagozkien etiketa guztiak. Eta «heziketa zuzenaren» izenean hori guztia zuk ondorengo belaunaldiari transmititzea ere espero zen. Hori guztia, nolabait eta maila desberdinetan, ia denok geureganatu, sinetsi eta bete dugu noiz edo noiz gure bizitzan.

DIFERENTZIA = DESBERDINTASUNA

Bi sexuen artean dagoen diferentzia oso txikia da bi sexuen ezaugarri komunekin alderatzen badugu. Azken hauek % 95-% 98ra irits daitezke (zentzumenak, adimena, giza gaitasunak, giza balioak...), diferentziak gehienez % 2-% 5ekoak diren bitartean (hain zuzen ere, biologiar dagozkionak).

Bi gauzaren artean dagoen diferentzia elementu interesgarri, aberasgarri eta erakargarri izan daiteke, baita osagarria ere zenbait egoeratan. Gu bizi garen gizarte kapitalista hauetan, gartzetxoak garetetik, desberdinen edo ezezagunaren beldurrean eta bazterketan oinarritutako heziketaren bidez, diferentzia elementu arriskutsu gisa erakusten zaigu, bereizten gaituen elementua eta ez elkartzen gaituena, mesfidantza iturri bat, susmagarria eta baztertu beharreko zerbait da. Gizarteek eta belaunaldi desberdinek daramatzaten eta transmititzen dituzten beldur hauek oso zaharrak dira; antzina biziraupenerako baliagarriak izan ziren, baina gaur egun ez dute zentzurik, ezta funtziorik ere.

Gizarteak indar handia egiten du diferentzia horretan eta azpimarratu egiten du desberdintzen gaituena ikus dezagun eta gure arteko gauza komun guztiez konturatu ez gaitzen. Zenbat eta

gehiago zatitzen eta sailkatzen duen, sistema kapitalistarentzat hainbat eta errazagoa da taldeak elkarren aurka jartzea, elkar zapaltzera behartuz; ondorioz, irabaziak lortzea errazago egiten zaio: beste etxe, talde, herrialde edo kontinente horretakoek eraso ez zaitzaten, tramankulu hau erosiez, produktu babesle hau, alarma berri hau, hutsik egiten ez duen lapurren aurkako tresna hau, misilen aurkako beste tramankulu hauek... edo zeure indarra antola ezazu ikastaro edo defentsa teknika hauek hartuz, hau janez, edo beste hura erosituz.

ROL HAUETATIK KANPO PERTSONAK IZATEKO EZ DAGO NAHIKOA LEKU

Gizarte honetan jaio ginen eta gizarte honetara moldatu behar izan ginen, nahi edo ez; beraz, mundura iritsi bezain pronto rol horiek geureganatu genituen. Heziketa zorrotz baten bidez inposatu zizkiguten. Beste aukerarik ez zegoen. Edo zegokizun generora eta haren ezaugarri guztietara egokitu ezean seinalea jarriko zizuten, horrek dakartzan sufrimendu eta tratatu txar guztiekin, lehen gainetik aipatu dugun bezala. Beharbada gogoratuko dituzu gazteagoa zinenean zure inguruan entzun zenituen honako esaldi hauetako batzuk:

a) «Araua» betetzen ez zuena mutila bazen: A zer maritxu hori! Zu ez zara ez gizona eta ez ezer! Neskekin egon beharko zinateke! Alde hemendik ziztuan, oilo hori! Homosexual galanta! Soldadutzan gizon egingo zaituzte, emagizona! Ordura arte ez zaitetz gurekin etorri!

b) Betetzen ez zuena neska bazen: A zer mari-mutila! Zer baldarra eta zakarra! Ez duzu gurekin, neskekin, egoteko balio! Ez zara batere femeninoa! Zoaz mutilekin, hobe zaude astakilo horiekin! Bakean utz gaitzazu! Jokamoldeak ikasten dituzunean deitu!

Hala ere, beren rola onartu ez zituzten –eta onartzen ez dituzten– pertsona batzuk ikustea itxaropentsua da; pertsona hauek muga horien barruan estuki sartzea baino beren zintzotasunari eustea nahiago izan zuten, nahiz eta lehen aipatu ditugun «zigorrak» jasan. Elkarren aurkako eredu dual horretan ez sartzeko borroka egiten zuten. Eredu horrek inposatutako bi aukera besterik ez ditu ematen: «bi sexu, bi genero eta kito» («Third sex, third gender: beyond sexual dimorphism in culture and history»). Margaret Bullen. Gilbert Herat (ed) Zone Books, New York. 1996). Ez da erraza, batzuetan horrelako esaldiak entzun behar izaten baitzituzten gehien maitatutakoen ahoetatik, esaterako, gurasoak, adiskideak eta ikasketetako lagunak, senitartekoak. Beraz, erabaki zaila zen eta da; zapalketa onartzea zure hurbileko jendearen onarpena edo maitasuna jasotzearen truke, edo zintzo mantentzea eta, horregatik, bazterkeria jasatea. Jakina da pertsona bat nekez hazi daitekeela maitasunik gabe, beraz, askok zapalketa onartzea erabaki behar izan genuen. Dirudenez hobe izan zen genero zapalketa honen zamapean bizitzeko hautua egitea, maitasun, gertutasun eta onarpenik gabe haztea baino.

Gutako gehienontzat prestakuntza zorrotz, luze eta sistematikoa izan zen eta gaur egun zail egiten zaigu rol horiek geure pentsamenduetatik aldentzea eta ia konturatu gabe betetzen ditugu, abiarazten ditugu, betetzen ditugu eta ia egun osoan jarrita daramatzagu. Gainera, rol horiek irakatsi zizkiguten pertsonak ere (gurasoak, hurbileko senitartekoak –aitona-amonak, izebak edo osabak–, irakasleak, lagunartea, ikasketetako edo/eta laneko adiskideak,...) eta horretan parte hartu zuten erakundeek, bertan lan egiten zuten jendearekin batera (bere produktuekin, hala nola telebistako programa sexistak, jostailu sexistak: baloia, boxeorako eskularruak, pistolak, kirolerako arropak, heroien komikiak eta abar mutikoentzat eta panpinak, sukaldetxoak, ipuin erromantikoak, erizain janzkiak, printzesen komikiak eta antzekoak neskatoentzat; literatura sexista, marrazki bizidunak, filmak, iragarkiak...) lehenago heziketa sexista jaso zuten eta beren arbasoek ere berdin.

SEXISMOAREN TRANSMISIOA BELAUNALDIEN ARTEAN: CURRICULUM EZKUTUA

Gizartean oso errotuta dago, behin eta berriz transmititu digute eta gogotik biziara digute eta, hortaz, ez gara konturatzen guztiok sexismoa ongi ikasia dugula –batzuek besteek baino gehiago, baina salbuespen gutxi daude–; aspaldi gertatu zen arren oraindik ere berdin edo berdintu gertatzen da.

Horrela, «curriculum» sexista hori transmititzen jarraitzen dugu belaunaldiz belaunaldi, ia oharkabean. Ez dugu nahi, ez gaude horrekin ados, ez zaigu gustatzen, ez dugu bidezkoa denik pentsatzen, baina, soilik, geure buruetan sartuta dago, hor inkubatu genuen eta hor jarraitzen du, modu abstraktuan dago eta ia ikusezina da, pertsona bakoitzean barneratua, ukitzen duen guztia zailtzen edo infektatzen.

Eta orain arte, rol hauetatik atera nahi izan duenarentzat ez da saririk egon, ezta esker onik ere, bazterketa, errepresioa eta zigorra besterik ez. Gogora ditzagun emakume feminista ausart batzuk, haiei esker pixkanaka arazo honetaz guztiaz jabetu gara, eta gogora dezagun nola ordaindu behar izan zuten, batzuen kasuan, biziarekin. Gainerako emakumeentzat ere ez zen erraza izan –eta ez da erraza–, eta gizonezkoentzat ere ez. Baina hor jarraitzen dugu, eta hori da garrantzitsuena, oraindik amore eman gabe, bizi garen gizarteetatik aldaketarako esperantzarik eza transmititzen badigute ere.

Zerk bultzatzen gaitu aurrera egitera? Kontzientzia argi batek: rol hauen menpean nekez izan daiteke norbait guztiz pertsona eta zoriontsu. Horietatik kanpo zapalkuntzaren jomuga bihurtzen gara eta hortxe dago gure lana: roletatik kanpo dagoen lurralde hori arnasa hartzeko leku bihurtzea, emakumeak eta gizonak elkarri begietara begiratzeko eta errespetatzeko gai izango garen lekua.

ZERGATIK DUGU ESKEMA HAUETATIK ASKATZEKO BEHARRA?

Rol sexista horiek, beste eredurik ezean, –edo eredu horiek ito egiten gaituztelako– gizonak geureganatu behar dugun maskulinitasun mota definitzen dute: maskulinitasun zapaltzailea, hegemonikoa, patriarkatuaren emaitza, bidegabea eta kaltegarria. Ez dugu horrela bizi nahi, eta ez dugu emakumeek horrela bizitzerik nahi, ez dute gure rolen emaitzak pairatzea merezi eta emakumeekin ditugun harreman zailak, tirabiratsuak eta kaltegarriak ez ditugu merezi, nahi gabe elkarri kalte egiten diogulako, gure artean zango trabak egiten ditugulako, elkar izutzen, gutxiesten, akusatzen, erasotzen garelako, eta azkenean elkarren arteko mesfidantza besterik ez delako lortzen.

Guk ere ez dugu rol hauek dakarkiguten prezio garestia merezi (rol guzti horiek bete beharko bagenitu horretan larria utzi beharko genuke), ezta emakumeek bete behar dituzten rolen guran dituzten ondorioak ere. Horregatik, lehenbailehen zapaltzen gaituen sistema honetatik askatu behar dugula uste dugu, sistema horrek emakumeak zapaltzera bultzatzen baikaitu, gure gizatasuna erreprimitzearen kontura. Eta, noski, emakumeei lagundu behar diegu, haiek ere beren roletatik aska daitezen.

Horregatik, gizonezkoak taldetan antolatu gara, rol horiek identifikatzeko, aztertzeko, beren dimentsioa ebaluatzeko eta ezabatzeko. Betetzen ditugun bakoitzean geure burua mugatzen eta zapaltzen baitugu; hori egiten dugun bakoitzean nahitaezkoa baita geure gizatasunaren zati bat ukatzea, horrek ez duelako onartzen beste pertsona bat kaltetzea edo errespetu osoz ez tratatzea.

Sexu biologikoaren desberdintasunean oinarritzen den genero sistema honetatik askatzeko beharra dugu, zapalketa, injustizia, hierarkia eta indarkeria ugari sortzen duelako, eta sistema hone-

tan emakumeek gure jokabideen ondorio zuzenak pairatzen dituztelako: nagusitasuna, kontrola, indarkeria (generoen artekoa), eskubideen urraketa, injustizia sozialak, ekonomikoak, politikoak, harreman injustiziak, lan injustiziak. Emakumeak, batetik, gure rolen ituak dira eta, bestetik, rol hauek bete beharrak sortzen duen beldurrak eragiten duen egoera kaotikoaren ituak. Emakume askok bizia galtzen dute genero egitura sozial honengatik eta emakumeek nahiz gizonak jasaten dituzten galerak eta kostuak, giza kostuak nahiz kostu ekonomikoak, zenbatezinak dira.

Bestalde, genero sistema honek berak ere indarkeria eta hondamendi ugari eragiten du gizonengan, gizonen artean (genero barruan), gizonen eta gazteen artean (adulthooda) eta gizonak bere buruarekiko (auto-indarkeria). «Benetako gizonak» izatearen izenean tratatu txar eta bortizkeria gehiegi erabiltzera behartzen gaituzte.

«GIZONEZKOEN BALDINTZAPENA»

Guk, gizonetzkoak, rol horiek betetzeko, aurretik prestatu eta entrenatu behar izan gintuzten, prozesu psiko-sozial-kultural luze baten bidez, bereziki gure gizatasunarekin kontaktua gal genezan; orduan gainerako gizakien gizatasuna kontuan ez hartzeko prestatuta egongo ginateke eta, horrela, haiek kaltetzeko eta zapaltzeko prest. Gizatasuna kentzeko prozesua edo «gizonezkoen baldintzapena» lortzeko prozesua gure haurtzaroko parte gogor, luze, sistematikoa eta traumatikoa izan zen eta horrela izaten jarraitzen du gizarte honetan jaiotzen diren haur askorentzat, nahiz eta gauzak, pixkanaka, aldatzen ari diren. Aurrerago jardungo gara mugaketa horretaz, hor baitago gizonetzkoen matxismoaren gakoa.

ZAPALKETA IKUSEZIN BILAKATZEKO ARRISKUA

Atal labur hau bukatzeko, ohar garrantzitsu bat: agerikoa da emakumeak «gizonezkoen» rol hauetara bultzatzeko joera, lehen gizonen bakarrik zuzenduta zeuden modu berri eta sotilak erabilia, sistema kapitalistak bere esplotazio ekonomikoarekin jarraitzeko eta irabazi iturri berriak bilatzeko adabaki eta trikimailu gehiago behar dituen neurrian. Gizonen, beren zapaltzaile rola ondorioz ustez lortzen dituzten pribilegio eta askatasun berak lortzeko saiakerari orain «askapen» deitzen diote.

Honek ez ditu gauzak errazten. Aitzitik, zapalkuntza zabaltzen denean, honako ideia hau transmititzen digute, gure gizarteetan globalizazio azkarrak sortzen dituen egoera sozial berrien baitan zorientsu, aske eta independente izateko eta arrakasta izateko modua boterearen «eredu berria» imitatzea dela, betiko gizonetzkoen ereduak besterik ez dena, baina «makillatuta»; «neomatxismo» moduko zerbait edo rolen trukea litzateke. Gainera, aurreko hamarkadetako zenbait ohitura sexista galtzea ez da nahikoa –esaterako, eskoletan mutikoak eta neskatok bereiztea, genero bateko jarrerak eta balioak bi generoetan bateratzea, edo azaleko beste gauza batzuk aldatzea (arropa kolore jakin batzuk, arropa mota batzuk edo moda batzuk ezabatzea, edo bi sexuentzako arropa-etiketak jartzea), zenbait apaingarri hedatzea (belarritakoak, piercingak, eraztunak, tatuajeak, tangak, eta abar)–, edo aldizkari ofizialetan berdintasun legeak jasotzen direlako gure gizarte sexistetako pertsonetan barneratuta dauden kontzeptu sexistak desagertu direla pentsatzea ez da zuzena. Sexismoari dagokionez, kontzientziazio eta berreraikitze lan serio bat egiten ez badugu, bidean galdu gaitzake eta sexismoaren aurrean adi egoteko beharrari buruz herritarrak kontzientziazitzeko lana egin gabe gera daiteke, agian lehen bezain bizirik baitago, baina orain ñabardura, adierazpen eta seinale berriekin.

Genero harremanen esparruan gertatzen diren erreforma eta transformazioen aurrean adi egon beharko dugu..

2. SOZIALIZAZIO PROZESU LUZEA GIZONEZKOEN INDARKERIA PRESTATZEKO. GIZONEZKOAK BALDINTZATZEKO GIZATASUNA KENTZEN DUTEN MEKANISMOAK.

Gizarte hauetara iristen den gizonetzko bakoitzak sozializazio prozesu luze bat jarraitu behar du, entrenatu eta prestatu egin behar da, etorkizunean «gizon» batentzat ustez «egokiak» diren jarrerak bereganatu, barneratu eta garatzeko. Horietako asko izaera, pentsaera eta jokaera gogorak dira, modu, jarrera eta sinesmen bortitzak, onartu behar dugun ustezko maskulinitasun tradizionalaren emaitza guztiak ere. Mutila zuzen haziko bada eta gizon tradizional hegemoniko eta patriarkala izango bada, gizonaren nortasunaren eraikuntzan funtsezkoa den elementu batean eragin behar da: bere gizatasunean. Hemen eragiten du, bereziki, maskulinitasun patriarkala ezartzeko ahaleginak. Esparru hau ukituko ez baligute, gizonok nekez onartuko genituzke eredu suntsitzaileak, arriskutsuak, bortitzak, lehiakorak, gogorak... Zoritzarrez, maskulinitasun hegemonikoaren ezarpena esparru honetan datza.

2.1. GIZATASUNA KENTZEKO MODU ESPEZIFIKOAK. HAZTEGIAREN PRESTAKETA

Mutilok jaso dugun heziketa eta neskek jaso dutena desberdinak izan dira, eta heziketa horrek itxaropen eta jarrera desberdinak eragin ditu. Bi «estiloek» genero bakoitzarentzat eremu askotan kutsu sexista berezia dakarte berekin. Horregatik, bi generoek problematika eta diagnostiko desberdinak garatzen dituzte. Gizonen kasuan, nagusiki bi modutan edo bi alorretan entrenatu eta kaltetu gaituzte:

1.1. Gure gizatasunari dagokiona: tradizioz ez gaituzte gainerako pertsonak bezain gizatiartzat hartu.

1.2. Gizonen indarkeriaren naturalizazioari dagokiona: heziketan indarkeriaren erabilera ia ohiko bihurtuta.

2.1.1. Tradizioz ez gaituzte gainerako pertsonak bezain gizatiartzat hartu

Askotan, gure izaera eta emakumeena desberdinak balira bezala tratatu gaituzte, emakumeak bezain gizatiarrak izango ez bagina bezala, gizakien oinarritzko ezaugarriren bat falta bagenu bezala. Eremu zabal batean, haurrentzako ipuinetatik hasi eta ideologia erradikaletaraino, pentsatzen da gure osagaiak desberdinak direla, lakarragoak edo zakarragoak benetako gizatasunarekin eta sentikortasunarekin alderatuta. Fenomeno hau lau eremutan agertzen da, maskulinitasun eta gizontasun hegemoniko patriarkala irakasteko gehien errepikatzen dizkiguten alderdi batzuekin bat datozenak:

A. GAINERAKO PERTSONEK ADINA SENTITZEKO AHALMEN EZ BAGENU BEZALA TRATATZEN GAITUZTE

«Gizonek ez dugu mina emakumeek bezala sentitzen».

Jende askok uste izan du gizonek gutxiago sentitzen dugula edozein min mota edo emakumeek modu desberdinean sentitzen dutela:

· «Biak jotzen baditugu, neskatoarentzat kaltegarriagoa eta iraingarriagoa da mutikoarentzat baino. Azken honi berehala pasako zaio, «gogoragoa» da eta «ez zaio axola»; gogorago jotzen baduzu, edo bi aldiz, beharbada kasu egingo dizu edo erreakzionatuko du.»

- «Inork ez du espero mutiko bat minduta, triste edo, are gutxiago, negarrez ikustea eta ez du inork hori ikusi nahi. Ez da pentsatzen emozio laguntza, maitasuna edo gertutasuna beharko duenik. Denek espero dute “umekeria” horiekin denbora gal ez dezan, burua altxa dezan eta laster susper dadin.»

- «Rol horien menpe dagoen mutiko batek ez dio lehentasunik ematen mina edo esfortzu fisikoa sentitzeari; min gutxiago nabaritzen duela dirudi, gehiago pairatzeko gai dela edo disimulatu egin behar duela, zauria ez da egiten ari zen jarduera gelditzeko adinakoa edo min egiten diola adierazteko adinakoa eta mutikoarengan eragina izateko adinakoa.»

Askotan entzuten dira antzeko ideiak –eta horrela agertzen dira film eta kirol jarduera askotan–, baina ez dute gure errealitatea zehatz-mehatz islatzen. Gure gorputzen nerbio sistema eta emakumeena berdinak dira, sentsibilitate bera dugu, min berak efektu bera eragiten digu. Hala ere, min berdinarean aurrean erreakzionatzeko eta adierazteko orduan genero bakoitzak heziketa desberdina jaso du: mutilok disimulatzen ikasten dugu txikitatik. Mutilok nonbait mina dugula erakusten badugu ahulak garela pentsatuko dute besteek, neskekin alderatuko gaituzte, eta txikitatik ikasi dugu hori zein lotsagarria den.

Gai honetan, gudan eta gure sentitzeko ahalmenean presio handia dago. Adibideak leku guztietan aurkitzen ditugu, filmetan, heroi garaiezin ahozko istorio eta mitoetan, iragarkietan, marrazki bizidun zentzugabeek saltzen dizkiguten gizonetako hegemonikoen eruedetan (Popeye eta Brutus, Spiderman, Bruce Lee, manga... batzuk aipatzearen), edo kulturetan garatzen diren ohitura eta erritualetan. Mozketa fisiko kulturalak ditugu lekuko: adibidez, mutiko batek, bere gizentasuna frogatzeko, ezartzen zaizkien ebakuntza, mozketa eta/edo proba mingarri horietako bat gainditzea espero da, gizon izateko prestakuntza gisa; eta taldeko kide duina edo garrantzitsua izan nahi badu, trauma hau jasan beharko du.

Gaur egun, neurri batean, hori bera ikus dezakegu, baina beste era batera: futbolaria, txirrindularia, pilotaria edo boxeolaria lurrera erortzen direnean altxatzea espero dugu –«Ez da ezer izan eta!»–, eta bere zereginarekin aurrera jarraitzea. Emakumeek boxeatzeko ez da espero, hori «gizonen» kirola delako. Nola aurkezten digute gizonen arteko borroka bat? eskuarki, izugarriko kolpeak, armak eta hilketak. Eta, emakumeen arteko borroka bat? batzuetan barregarria izaten da: iletik tiraka, bultzaka, garrasika... Beraz, gai honi buruz eraikitako mundu sinboliko oso bat daukagu, gure buruen barnean txertatua, zeinek erakusten digun «benetako gizon bat» izateko modu zuzena, hain zuzen ere, minik eta beldurrik ez sentitzea dela, edo behintzat ez adieraztea; John Wayne, Humphrey Bogart, Sylvester Stallone, Swarzenager, James Bond edo horrelakoen antzera. Historia errepikatu egiten da.

Gure gizarteetan emozioen eta sentimenduen adierazpen hauen garrantzia oraindik ez da oso kontuan hartu, horien inguruan aurreiritzi sendoak daudelako. Negarrak, adibidez, indarberritze funtzio garrantzitsua betetzen du, gizon taldeetan egiaztatu den bezala. Ez da ahultasun seinalea, aitzitik, pertsonak bizitzen dituzten egoera zailetan eta traumatikoetan normalean jasaten dituzten frustrazioa eta etsialdia gainditzen laguntzen du.

Gure sentimenduei jaramon handirik ez egiteko hezi gaituzte, emakumeak ez bezala, ahultasun seinaleztat eta gizentasun faltaren seinaleztat jotzen direlako. «Emakumeek beren arrazoiak dituzte sentitzen dutena hain modu sakonean sentitzeko; horrelakoak dira; gu ez gara horrelakoak». Horrenbestez, gure zapalketaren parte kaltegarriena sortzen da: beti **gure sentimenduak ukatzen ikasi behar dugu, eta azaleratzen badira irentsi egin behar ditugu eta sentimendurik ez bagenu bezala jokatu**. Geure buruaren zapalketa honen ondorioz tratatu txarrak errotuko dira eta honek, ia konturatu gabe, emakumeak zapaltzea erraztuko digu. Sentitzeko gaitasunari utsiko bagenio beste pertsona bati min egiteari uko egingo genioke, gure sentimenduek eragotzi egingo ligukete, ez ligukete inori tratatu krudelik ematen utziko. Baina, zoritxarrez, neurri handi

batean, gizonen heziketa eta baldintzapena norabide horretan joan dira, eta sentimendurik gabe gure nortasuna eta gure balioak gauza materialen gainean eraikitzeko joera dugu.

B. BAKARRIK UZTEN GAITUZTE

Fisikoki ere bai, baina batez ere emozio laguntza behar dugunean uzten gaituzte bakarrik, etsita gaudenean, jota gaudenean... «benetako gizon» bat horrelako egoera batean egotea ez delako espero edo egoera horretatik bere kabuz atera behar duela pentsatzen delako, arazoa berak gainditu behar duelako. Horren ondorioetako bat maitasun adierazpenen kudeaketan aurki dezakegu: mutikoez neskatoek baino laztan gutxiago jasotzen dituzte eta laztanak, besarkadak, ahozko maitasunezko adierazpenak... neskatoen artean, neskatoentzat askoz ere ohikoagoak dira; mutikoentzat bestelako adierazpenak erabiltzen dira, ez zaizkie gertutasuna eta kontaktu fisikoa eskaintzen, autoestimua eta independentzia indartzeko hitzak baizik. Kontaktu fisikoak eta afektuak mutikoari ez diotela mesederik egingo uste da, aitzitik, kalte egin diezaioketela, «bigundu» egingo direlakoan, beren helburuetatik aldentzeko direlakoan, «maritxu» bat bihurtzeko.

Bestalde, maiz pentsatu izan da mutilek laster lortu behar dutela beren independentzia, neskek baino lehenago autonomoak izan daitezela ematen da. Autonomo izatea ez da txarra; kasu honetan kaltegarria dena zera da, mutikoei sortzen zaizkien zailtasunak, zalantzak eta beldurrak partekatzeke ez zaiela aukerarik edo espaziorik eskaintzen. Dena bere kabuz konpondu behar dutela pentsatu izan da; honi, okerki, «autonomo» izatea deitzen diogu. Mutikoez ere gertutasuna, segurtasuna, babesa eta arreta behar dute eta hau askotan ez da aintzakotzat hartzen. Eta aldeaz aurretiko «bakarrik uzte» horrekin mutil bati zail egiten zaio maitatua eta babestua sentitzea, berarentzat zaila da mundu honetan dagokion lekua aurkitzea, besteentzat duen garrantziaz jabetzea eta aintzat hartuko balute garatuko zukeen segurtasuna eta optimismoa sentitzea.

C. GURE KALTEEK EZ DIRUDITE GARRANTZITSUAK

Ondorioz, uste dugu benetan sentitzen duguna ez dela garrantzitsua, ezta mesedegarria ere, eta beste pertsonentzat ez dela gustukoa edo interesgarria izango, eta sentimenduak ez erakusten saiatuko gara. Aitzitik, egiten ari garen jardueran, jokoa edo zeregina eteterik ez da espero. Jokoa, lehiaketa, garaipena, podiuma, lana eta abar askotan gure sentimenduak baino garrantzitsua goak dira. Zoritxarrez, hau gure bizitzan gertatzen den gauza gehienetara hedatzen da, eta horrek sentitzeko eta sentikorrak izateko gaitasuna oztopatzen digu. Larriena zera da, azkenean hori gure emozio bizipenetan aplikatzen dugula.

D. GURE SENTIMENDUETAN EZ DA ARRETARIK JARTZEN

Askotan helduak gogaitu edo lotsatu egiten dira gizonen beren mina edo pena erakusteko negar egiten dutenean edo dardarka hasten direnean. Portaera hori gizonen batentzat «zuzena» ez denez, ez dute «eszenatxo» hau ikusi nahi. Edozer asmatzen da mutilak negar egiteari utzi diezaien: txikitik ahoan txupetea sartzen zaio, handixeagoa denean xantaia erabiltzen da (isiltzen ez bazara ez dugu telebistatik ikusiko, ez dizut jaramonik egingo, ez duzu postreirik hartuko,...) edo mehatxua (isiltzen ez bazara aitari esango diot eta orduan hark emango dizu negar egiteko benetako arrazoia...). Bestalde, nahiago izaten da negar egitera bere gelara joatea, hobeto hartzen da («pasatuko zaio estualdia, ergelkeria»...), jaramon egin beharrean eta bere emozio deskargak eta horien arrazoiak aintzat hartu beharrean. Pertsona gutxi dira azken hauek tonu adeitsu eta hurbilarekin onartzen dituztenak, deserosotasuna, errepresioa edo zigorra erabili ordez. Egia esan, haurrak ez du bakarrik geratu nahi bere arazoarekin, baina lotsarazi egin dute bere negararekin eta ez du inoren aurrean erakutsi nahi.

Mutiko batek bakarrik egon nahi duenean pertsona helduak ez dira gehiegi harritzen, portaera horrek heldutasuna erakusten duela iruditzen zaie, bere nortasun independentearen erakusle dela.

Nonbait mina dugunean jaramonik ez badigute egiten, gure mina ez dela benetako mina pentsatzeko joera izango dugu; hortaz, azkenean, gure jarrera sentitzen dugunarekiko mesfidantzan eta arbuioan oinarritu daiteke; horrenbestez, besteen sentimenduekin ere berdin jokatuko dugu, balio sentimentalen mundu zabal eta garrantzitsuarekin alegia.

2.1.2. Izatez oldarkorrak eta bortitzak bagina bezala ikusten gaituzte

Jarrera bortitza eta oldarkorra lehendik jaso dugun tratu txarraren isla da; jasotako tratu txar hark garamatza, hain zuzen ere, hura errepikatzen. Gizonezkoei sentimenduak adierazteko bide gutxi uzten zaizkigu «gure gizentasun maila jaisten dela» sentitu gabe. Gure sentimendu-munduarentzat zabalik dauzkagun ate bakarretakoak amorrua eta haserrea dira. **Bitxia da sentitzeko eta amorrua eta haserrea adierazteko aukera honen eta sentimendu horiek adierazteak gure ustezko gizentasunarekiko sor ditzakeen zalantza kantitatearen arteko erlazio zuzenari erreparatzea.** Sentimendu hauek, alegia, sendotasunak, zakarkeriak eta gogortasunak, ez dute gure gizentasuna zalantzan jartzen.

Gure sakoneko emozioak adierazteko erabil dezakegun bide bakarra hau da. Batetik, positiboa da, gure barruan gertatzen denaren parte bat kanporatzeko aukera ematen digulako. Bestetik, negatiboa da, sentimendu gama guztia (pena, zirrara, beldurra, gupida, tristura...) amorru edo hira moduan bideratzera bultzatzen digulako. Gainera, amorru eta haserre honen adierazpenak ondorio negatiboak izan ohi ditu gure inguruko pertsona eta objektuentzat, ez baikaituzte hezi egokiro adierazteko, hau da, gure inguruko pertsonak edo objektuak kaltetu gabe.

Adierazpen mota hau gure izaeraren alderdi esanguratsutzat hartzen da, gizon izatearen berezko zerbait bezala, hain dira ohikoak haserre sentimendu hauen adierazpenak. Akats larria. Horrela, pertsona askoren buruan dabilen adjektibo moduko hitz hori gorpuzten da orduan: astakirten galantak dira!

Horri erantsi behar diogu kulturak pistolekin jolasten diren eta super-heroiak edo gerrak imitatzen dituzten haurrei buruz eskaintzen digun ikuspegia, horrela beren izaera azalduko balute bezala, aintzat hartu gabe hori asmakizun kulturala besterik ez dela, etorkizunerako prestakuntza bat, bereziki estatu inperialistei dagokien dinamika armamentistikoan oinarritzen den etorkizunerako. Aldez aurretik, bete behar ditugun rol bortitzak eskaintzen eta irakasten dizkigute eta rol horietan hezten eta ohitzen gaituzte, gure herrialdeak larrialdi beliko baterako gure laguntza beharko balu prestatuta egon gaituzten.

Gizonezkoen baldintzapen prozesu hori guztia ahaztu egin ohi da (curriculum ezkutua), eta gizonezkoen indarkeriaren naturalizazio honen azaleko efektua bakarrik ikusten dugu, jarrera bortitza guretzat berezkoa izango balitz bezala, eta hori da arriskutsuena.

3. GIZONENGANDIK ESPERO DITUGUN ETA GIZONEN IZAERA BORTITZAREN IDEIA INDARTZEN DUTEN ROLAK

Aurreiritzi, aurre-ikuskerak, idia faltsu eta sinesmen batzuen laburpena ikusiko dugu. Aurreiritzi horiek maskulinitasun tradizionalaren errotzea indartu eta bortitzak eta gogorrak ez diren beste maskulinitasun mota batzuetara aldatzea eragozten dute.

3.1. GIZONEK «GIZONEN MODUAN» JOKATZERA BULTZATZEN GAITUZTE

Gizentasuna beti jokoan dagoen zerbait da, etengabe frogatu behar den balio multzo bat; ez da egintzat jotzen. Balio multzo hori gure ekintzekin eta jarrerekin erakutsi eta frogatu behar dugu. Gizarteak, oro har, gizonetzko gizontasun hori islatzen duten aurrez erabakitako rol jakin batzuk betetzea espero du. Batzuetan gizonetzkoak gara guztiek rol horiek obeditzea espero dugunak; besteetan gizarteko beste sektore batzuk dira gauza bera espero dutenak: sexismoaren biktima diren emakumeak, zeinak hainbestearino onartu eta barneratu dituzten rol horiek guztiek bete ditzagun espero dutela; sexismoaren eraginpean bizi diren seme-alabak, beren gurasoak rol horietan bizitzen ikustera ohituta daudelako...

Gay zapalkuntzak zerikusi handia du gizonetzkoegi egiten zaizkien (gizonek beraiek egiten dituzten) presio mota horiekin guztiekin. Zapalkuntza mespretxatuz «gizon» izateko bete behar diren arau zorrotzei bizkar ematen badiegu, zenbait roli jaramonik egiten ez badiegu eta gure benetako izaerari eusten badiogu, beharbada «gay» izatea leporatuko digute, eta hori «gizon ez izatea» bezala ulertzen da. Bazterketa eta indarkeria erabiliz indarrean dagoen araudiaren aurrean amore eman dezagun saiaturako dira (duela bi hamarkada arte Estatu Batuetan homosexualak hil egiten zituzten eta bitartean Gobernuak ez ikusiarena egiten zuen). Aukera ez da batere erakargarria: «gizon» izatea eta gizartean leku bat izatea edo zapalketa krudel samarra pairatzea.

Gehienetan, norbait gay dela esateko eta hura iraindu eta gaizki tratatzeko arrazoi nagusia, funtsean, ez da haren aukera sexuala, baizik eta gizon estandar hegemonikoaren bizi-estiloari uko egitea. Airean dabilen lege ikusezin moduko bat da, eta ia gizarte guztietako gizonetzkoen psike kolektiboaren kode sinbolikoan dagoen lege bat. Bere hedapen eta gogortasun handiena estamentu militarretan eta kartzeletan aurkitzen da, non izugarri sakonki txertatuta dagoen. Hona hemen legeak esango lukeena: «Hemen denok gaude izorratuta rol hauekin eta zu ez zara desberdina izango».

Talde honi beste zailtasun bat gehitzen zaio, alegia, rolak ez onartzeko erabakiari irmoki euste-agatik pairatu duten zapalketa erantsia jasangaitza egiten zaiela gizon batzuei, eta sistema zorrotzaren aurrean amore ematen dutela; denborarekin, horietako batzuk eredu sexista-matxista zurrun horien defendatzaile bihurtzen dira eta etsi nahi ez dutenen aurka gogorrago jotzeko joera izan ohi dute, matxismo homofobikoaren transmititzaile gogotsu bihurtuz.

Baina gure gizarteetan pertsonak jasaten dugun zapalketaz ohartzeko garen neurrian, elkarri gero eta gutxiago eskatzen diogu rol horiek betetzea eta horietatik askatzeko gero eta lan gehiago egiten dugu, bai emakumeen alde bai gizonen alde. Eta zenbat eta hobeto ulertu nolakoa den talde bakoitzaren zapalketa, hainbat eta gutxiago zapaltzen da eta hobeto egiten da elkarrenganako askapen lana.

Zertxobait gehiago sakonduko dugu guk betetzea espero den betiko rol batzuetan. Gure maskulinitasunaren kutsu bortitza gehien moldatuko duten rolak dira.

3.2. GIZONEN OHIKO ROL NAGUSIAK MASKULINITASUN TRADIZIONALETIK IKUSITA

Ezerk eragingo ez baligu bezala jokatu behar dugu: «Bihozgabeak + gogorrak = helduak»

Eskuarki, gizon batentzat negatibotzat jotzen den ezer sentituko ez bagenu bezala jardun behar izaten dugu, hala nola, mina, beldurra, lotsa, zalantza, gupida, adorerik eza, euforia, sentikortasuna, emozioa eta abar.

Beste sentimendu eta jarrera batzuk erakutsi ditzakegu –sorgortasuna, gogortasuna, logika zurruna, betebeharrak egitea, gerrazale sutsua izatea...–, normalki ezkutatu behar ditugun sentimenduak estaltzeko erabiltzen direnak. Ezin dugu negarrik egin, ez dugu beldurrik erakutsi behar, ezin gara lur jota edo beldurtuta agertu, nahiz eta benetan gu horrela egon eta gure gizarteetan bizitzen ditugun egoerek askotan sentimendu horiek azaleratzea eskatzen duten; nahikoa da telebistako albistegi bat ikustea.

Aldi berean, ez genuke gertutasun edo samurtasun gehiegi erakutsi behar, gutxiago beste gizon batzuei, bestela gaizki ulertu dezakete eta: noiz izan zen bi gizon eskutik paseatzen, gerritik helduta edo bata bestearen bizkarrean negarrez ikusi zenituen azkeneko aldia? Eta oroitzen bazara, segundo pare bat har itzazu eta pentsa ezazu: zer izan zen bururatu zitzaizun lehenengo gauza?

Ez gara sentibera agertu behar, ezta gure gizatasunak horren behar handiena duen momentuetan ere: asko maite dugun pertsona bat hiltzen bada ere neurritz jokatzeko eta itxurak gordetzea espero da. Denok dakigu horrek zer esan nahi duen; negar egiteko baimena emakumeek, neskatok eta mutiko batzuek besterik ez dutela.

Edo egoera arriskutsuetan ez dugula oiloak edo koldarrak bagina bezala jokatu eta gure jendea defendatu eta babestuko dugula gure bizia arriskatuz, beharrezkoa bada «gu aurrean jarrita». Gaizki ikusita dago gure sentimenduak erakustea beste pertsonen berei eutsi ezin dieten egoeratan: «norbaitek burua hotz mantendu behar du»; ia beti hau gizonak egitea espero da..

Guztiaren arduradun sentitzeko hezten gaituzte

Gizonek diseinatutako sistema patriarkal honetan ardura handiena ia beti guri dagokigu; «merzitakoa izan dugu». Gainera, horrela ez denean, uste dugu zerbait gaizki dabilelako dela, ez sistemari, gudan baizik. Guztiaren erantzule sentitzen gara, baina erantzule bakarrak, ardura inori hartzen utzi gabe. Gure gurasoengandik jaso dugu eredu eta haiek beren gurasoengandik: bere familien eta negozioen buru izaten ikusi ditugu, laguntzarik eskatu gabe, egun osoz lanean, ardurak hartzeko eta arrakasta izateko dena bakarrik egitera derrigortuta bageunde bezala.

Dena kontrolpean eduki behar dugu, bestela **«beste norbaitek egingo du gure orde»**. Horregatik, batzuek atsedetik gabe lan egiten dugu, dena geure kabuz egin nahian, laguntza eskatzea gizon batek egin lezakeen okerrera izango balitz bezala edo horrek gure ahaleginari balioa eta kategoria kenduko balio bezala. Gutako beste batzuek, aspertuta, beste muturrerako joera dugu eta ez dugu ardurarik hartu nahi, modu zurrunean gainera, eta uste dugu gure erantzun anarkikoa edozein egoeratan «justuena eta egokiena» dela. Horrelako pertsona bati honako rol hau legokioke:

Gizonak = Sakrifikatu daitezke

Lehen esan dugun bezala, gizonek honako mezu hau jasotzen dute: sakrifikatzeko prest egon behar direla. Gerretara, gehienbat gizonezkoak joaten gara, hiltzera eta erailtzera, eta ondorioz neskatoak, mutikoak, emakumeak eta gizon asko hiltzen dira. Gizonak meategietan, industria nabeetan, sotoetan, plataforma edo makina arriskutsuetan eta arrisku handiko lekuetan pilotzen gara, non ekoizpena eta esplotazioa besterik ez den bilatzen, lan baldintza penagarrietan, eta muinean dagoen ideia honako hau da: gizon baten ohore handiena zerbaiten alde bizia ematea da. (Nire familiako medikua minbiziaren ondorioz hil zen, etengabe bere pediatria kontsultako X izpien eraginpean zegoelako eta heroitzat hartu zuten, ohore bat medikuen kausarentzat –horrela aipatu zen bere hiletan–, lan sistemaren injustizia larritzat hartu beharrean).

Norberaren bizia arriskatu behar den kasuetan edo besteei bizia kendu behar zaien kasuetan, batez ere gizonei deitzen digute. Horren aurrean emoziozko erreakziorik ez dugula izango pentsat-

zen da eta, horrenbestez, ez dugula «kontrola galduko». Batetik, hiltzeko prest egon behar dugu eta gure ordeztu beste bat jarri dezakete eta, bestetik, pentsatu ohi da beste batzuek erailteza edo gure lagunak hiltzen ikustea ez zaigula gehiegi axolako edo horrek ez digula eragingo. Uste da gerratik datozen soldaduek ez dutela ospea besterik behar, gehienez musika banda bat, ongietorri bat eta domina bat, hiltzen eta hildakoak ikusten urteak pasa eta gero horrek gudan ondorio-rik izango ez balu bezala edo horrekin guztiarekin bizitzeko gai izango bagina bezala, horrek gure izaeran, pentsaeran, jokaeran, eraginik izango ez balu bezala. Guztiz aurkakoa diote gerrako beteranoen desoreka psikologikoez eta suizidioez hitz egiten diguten datu ikaragarriek.

Honaino, gizonezkook mantendu ditugun rol nagusienetako batzuk aipatu ditugu, gaur egun ere, gehiago edo gutxiago, indarrean dirautenak, aldaerekin eta berezitasunekin lekuaren eta pertsonaren arabera.

Funtsean, gutako guztiengan ondorio berdintsuak izan ohi dituzte. Gauzak aldatzen diren neurrian zapalketa ere egokitu egiten da, birmoldatuz eta itxura eta eremu berriak hartuz: gero eta gehiago, sistema kapitalista honek emakumeak bilatzen ditu zapaltzeko eta esplotatzeko, gizonekin egin duen bezala, eta horrela irabazi handiagoak lortzeko.

Ikus ditzagun, jarraian, ondorio hauetako batzuk:

3.3. SEXISMOA ETA INDARKERIA

Aurrekoa gogoan badugu erraza izango da gizonezkoen eraikuntzaren hurrengo kate begia aztertzea. Nahiz eta kasu batzuetan posible izan den maskulinitasun eredu desberdinak –eta kasu gutxi batzuetan eredu egokiak– aurkitzea, gutako gehienok ondoko lerroetan azaltzen dena jasan behar izan dugu, betiere bakoitzaren aldaera eta ñabardurekin: tradiziozko maskulinitate patriarkala.

Batzuetan, laguntzarekin, konturatuko gara gure baldintzapenaren zati bat –esaterako perfektuak, zehatzak eta hoberenak izan beharra– eragozpena dela guk ere ondoren azalduko dugun zerbait gure barnean badugula aitortzeko. Beraz, umilki adi egon beharko gara, bereziki jarraian aurkeztuko dugun puntu delikatuetan. Animo! ez ezazu ahaztu helburua ez dela erruak bilatzea, konponbideak baizik.

Indarkeria ofizialerako prestakuntza

la gizarte osoan, gizonezkoak zapalketa katearen azken begia gara. Gauzak gaizki doazenean eta herritarrak haserre daudenean, ezarritako ordenaren aurka matxinatzeko edo ordena soziala errotik aldatzeko asmoarekin, egoera «bideratzeko» gizon armatuak bidali ohi dira. Gizon horiek entrenamendu eta baldintzapen bereziak behar dituzte armekin eta indarkeriarekin gizartea beldurtu behar dutenean beraiek gizartea baino gutxiago beldurtu daitezen, herritarrak «bide edo ordena zuzenera» itzultzera behartzeko gai izan daitezen indarkeriaren mehatxua eta/edo indarkeria bera erabiliz. Gogora dezagun nola, noiz eta non egiten den entrenamendu hau:

Gizonezkoen entrenamendu edo sozializazio sexista: Indarkeriarekin ohitu behar gara

Gizon asko giro zakar batean jaiotzen gara, «benetako gizonak» edo «gizon handiak» sortzeko aitzakiarekin –inoren laguntzarik behar ez duten pertsonak, pertsona askatzaileak, heroiak edo ausartak...– mota eta esanahi desberdinetako indarkeria kutsu handia duten giroetan. **Gizon be-**

zala jarraitzen dugun hazkuntza, eraikuntza eta programakuntza prozesuan erabiltzen ikasi behar ditugun hainbat indarkeria motaren lekuko eta ikastun gara eta hori gure kulturaren parte da. Eraikuntza prozesu horretan, lehenik gure gizontasuna eraikitzen da (batez ere sexu alorrean) eta gero, honen arabera, gure maskulinitasuna (genero alorra: jarrerak, pentsamenduak, balioak...). Indarkeriaren bidez gure lurraldea defendatzea, gure ondasunak (arrebak, neska-lagunak, amak, eta abar barne), gure ohorea, gure nortasuna, gure arrazoiak defendatzea eta abar gure heziketaren parte da eta gero gizarteko estamentu askotan aurkituko ditugun zenbait adierazle eta gizonezkoen erregistro sozialen parte izango da. Gure maskulinitasunaren zati hau indartzeko, erreferentzia horietara joko dugu, lehen aipatu dugun bezala (elkarte batzuk, kirol zentroak, tabernak, prostituzio etxeak, literatura mota batzuk, aldizkariak, programak...).

Gutako batzuek noizbait gure anaiekin eta gure lagun onenekin borroka egin behar izan dugu, besterik gabe «nahiko gizon» ginela frogatzeko eta maite ditugun mutil eta gizonezko helduen esker ona eta errespetua merezi izateko (lagunak, aita, entrenatzaileak, tutoreak...) eta emakumeen miresmena lortzeko, haiek arriskua edo indarkeriaren mehatxua sentitzen zutenean (amak edo arrebak: jo zaitzan esango diot nire anaiari! Seme, inork ez zaitzala jo, eta beharrezkoa bada... zuk emaiozu lehendabizi!).

Baina borroka horiek beste xede bat ere bazuten: lagun taldean, inguruko lagun artean eta arriskutsuak edo mehatxatzaileak iruditzen zitzaizkigun gainerako mutil edo gizonen aurrean estatus moduko bat edo onarpena lortzea edo, besterik gabe, norbaiten aurrean garrantzitsu sentitzea. Batzuetan, gure inguruan hain sarritan izaten ziren liskarretan nahasi gintuzten eta borroka egin behar izan genuen: gu edo gure lagunak astintzen gintuzten eta, zentzu askorik gabe, defendatu egin behar ginen, bestela bazterketa edo jipoiak jasateko arriskua zegoen, «bigunak» edo «gizon erdiak, erdi maritxuak» izateagatik.

Beste batzuetan, gure neska-laguna errespeturik gabe tratatu izan dugu gure gizontasunari buruzko susmoak uxatzeko, sexismoak dezente kaltetutako emakumeen arreta erakartzeko esperantzarekin, hauek gizon «indartsuak eta bere buruaz seguru daudenak» «miresten» baitituzte, emakumeak bere kabuz defendatu ordez gizon hauen babesa jasoko dutelakoan. Edo zure lagunekin borrokatzeari uko egiteagatik beste lagun batzuk bilatu beharrak dakarren tristura.

Honako datu hau bitxia da: azken bi urteetan nik zuzenean behatu dudanaren arabera, ziberkafeetan eta Internet zerbitzua duten aretoetan ordenagailuetako bideo joko belikoekin jolasean dabilzanen (indarkeriazko jokoak dira eta ez dira batera hezigarriak) % 99,99 mutilak dira. Nerabe horiek gehien erabiltzen dituzten hiru esamoldeak honako hauek dira: «putakumea», «marikoia», «txikituko zaitut».

Entrenamendu edo baldintzapen hori mutiko gehien bizitzan oso azkar hasten da eta sistematikoki tratatzen dira gogortasuna, sentimenduen isolamendua, ukapena eta errepresioa, sentimenduen adierazpenaren ukapena eta esterilizazioa, emozio mailan nahiz maila afektiboan, espresuki gizonezkoen generoari zuzenduta, nagusiki aitaren eskutik –beraiek ere horrela tratatu zituzten– eta batzuetan, ama batzuen laguntzarekin; azken hauek, bere aldetik, beren aiten, anaien, irakasleen, lagunak, senideen eta abarren sexismoaren biktima izan dira. Horrez gain, indarkeriaz kutsatutako eduki hezigarri, mezu eta propagandaren bidez pertsonen buruetan etengabe sartzen diren gainerako elementu soziokultural bortitzak daude: komunikabideak eta albiste belikoak, neurri handi batean indarkeriazko nazioarteko estilo politikoetatik datozen film eta literatura armamentistak, «gore» filmak, beldurrezkoak; DVDak eta ordenagailuko bideo jokoak, kirolak eta emanaldi kulturalak, marrazki bizidunak (manga, Simpson...) eta iragarkiak, opariak eta jokoak, guztiak bortizkeriaz beterikoak.

Honek guztiak ideia nahasteak sortzen ditu gizartean eta oinarrian dagoen ideia honako hau da: elkarrekin bizi garenean, nahitaez indarkeria maila minimo bat egongo da eta indarkeriarekiko

«tolerantzia» maila minimo bat –intsentsibilizazioa– behar dugu. Etengabe jasotzen ditugun nazioarteko gatuzka belikoen albisteak, handietsita eta testuingurutik kanpo, eta haien tratamendu propagandistikoa oroigarri eraginkorrek dira, ordena mantentzeko etengabe erabiltzen den indarkeriaren mehatxua gogorarazteko, baita gizartean funtzio hori nagusiki gizonaekoei dagokiela gogorarazteko ere.

Indarkeria jasatea eta erabiltzea ohitura bihurtzeko, gizarteko gizonaekoen multzoaren zati handi baten baldintzapena eta prestaketa hau sistematikoa, gogorra eta eraginkorra izan behar da. Dena lehenengo jostailu lehiakorrarekin eta/edo bortitzekin hasten da (oraindik ere hurrei heroi bortitz fantastikoen jantziak oparitzen zaizkie, haien armamentu eta guzti: kartutxo uhalak, pisto-lak, jotzeko eskularruak, indiarren arkuak eta geziak, suntsitzeko laser izpiak eta laser ezpatak; osagarri hilgarriak: tankeak, kanoiak, metraileta handiak; eduki bortitz-suntsitzaileak dituzten bideo-kontsolak, batere pedagogikoak ez direnak...). Gero mutilak indarkeriaren kupula ezagutzen du soldadutzarekin, herrialde batzuetan nahitaezkoa eta gainerakoetan borondatezkoa, edo polizia edo militar izateko gizartean iragartzen diren lan eskaintzen bidez, askok lan duin eta zintzo gisa ikusten dituztelarik.

Berriz ere ideia bat gogoraraziko dugu: kapitalismoak eta bere egitura indartsuek aurrera egiten duten neurrian eta «teknologia modernoagoak» erabiltzen dituzten neurrian, gu sozializatzeko eta baldintzatzeko modua aldatuz doa eta ñabardura berriak agertzen dira. Hala ere, beraien eragina eta emaitzak ildo beretik doaz eta gero eta emakume gehiago harrapatzen dituzte..

4. GIZONEZKOEN INDARKERIAREN ONDORIOAK GIZONENGAN

OHIKO ONDORIOAK GIZONENGAN

Intsentsibilizazioa, oharkabetasuna eta transmisioa

Gure burua zapaltzen dugu, beste gizon batzuk eta emakumeak ere zapaltzen ditugu eta askotan ez gara konturatu ere egiten. Ez dugu ikusten zenbateraino onartu ditugun gugana zuzendutako tratu txarrak eta, beraz, besteei ematen dizkiegun tratu txarrez ez gara ohartzen. Normalean ez ditugu pista asko izaten honek gure inguruko pertsonengan eragiten dituen ondorioak ezagutzeko, ezta geure bizitzan duen eragina ezagutzeko ere. Sexismoaren estrategiaren parte bat da, ez digu uzten kontzientzia sortzen eta garatzen.

Sexismoaren parte honen transmititzaile nagusienetako batzuk gutako batzuen aitak eta gure aiten aitak izan ziren. Gure etxe askotan, emakumeak sexismo mota honen biktimak izan ziren, gizonaekoei eragindako sexismoaren biktimak. Horrelako gertakari bat ikusten baduzu, irudia betiko geratuko zaizu gogoan; aurrerago, gutxien espero denean, azaldu daiteke. Batzuek beren etxeetako indarkeriaren «kulturizazio» honetatik ihes egitea lortu zuten, baina kalean giro horretan murgildu ziren gaitz hori transmititzen duten beste pertsona eta/edo entitate soziokulturalen eskutik: ikastetxeak, kirol klubak, lagun koadrila, beren etxean bestelako giroa zuten senideak, adiskideak, lantokiak eta indarkeria transmititzeko lehen aipatu ditugun gainerako mekanismoak. Modu desberdinean baina emaitza berdintsuekin.

Jarraian, maskulinitasun mota hauek gizonengan sortzen dituzten ondorioen artean ohikoenen zerrenda egin dugu. Ez dira guztiak gizon guztietan ematen baina hauetako asko gizon askotan antzematen dira:

Homofobia, isolamendua, etsipena, zurruntasuna, sorgortzea eta norberarekiko eta besteekiko pentsamendu argirik eza, beldurra lagun hurkoari eta gauza ezezagunei, handinahikeria eta handiustea, autoestimua puztua, lehiakortasuna, mesfidantza, oldarkortasuna, joera kritiko ez erakitzailea, arriskurako joera, norbere burua ez zaintzea, gaixotasun kardiobaskularrak izateko joera, bihozgabetasuna, enpatiarik eza, entzuteko gaitasunik eza, gorputzaren eta buruaren hondatze handia, buruaren eta hizkuntzaren inkongruentzia, alkoholemia tasa eta gerrazalekeria, zigor erakundeak, kartzelak, erakunde belikoak eta terroristak ia guztiz betetzea, liderrak eta pertsona nabariak, ahulak edo sentiberak erasotzeko joera, harrokeria, eskola porrota, harreman afektiboetan arretarik ez jartzea, itxaropen eta ilusio tasa baxuak, autoestimua eta apaltasunik eza, zakarkeria eta ezkortasun orokorrak, kontrolik eza, desilusioa, haserrea, atsekabea, bere baitan itxia eta bakartua, itxaropenik eza, saiaturaz gero suizidio segururako joera. Azken hori argituko dugu laburki:

Gizonezkoen suizidioetan, arrakasta ehunekoak % 70ekoa da; emakumeen kasuan, berriz, % 30ekoa. Desberdintasunaren arrazoia bakoitzak bere burua pertsona bezala ulertzeko duen moduan datza, eta horren ondorioz, gizonezkoek eta emakumezkoek beren burua suntsitzeko modu desberdinak erabiltzen dituzte. Horrela, gizonezko suizidek erabiltzen dituzten metodoak, kasu gehienetan, trebeak eta hilgarriak dira (arma zuriak eta su armak, jauziak etxebizitzetatik, zubi-tatik, trenetatik, amildegietatik, teilatuetatik...). Emakumezko suiziden ahaleginak, berriz, ez dira hain trebeak eta hain hilgarriak (pilulak, inhalazioak, kolpeak hil edo bizikoak ez diren parteeetan...), behar bada, larrialdi handiko egoera batean laguntza eta zainketa iritsiko den itxaropen tasa handiagoa dutelako

Gizonezkoek indarkeria identifikatzeko duten zailtasuna: maitasunaren kudeaketa

Ez da harritzekoa, horrelako giroetan jaiota, gizonezkoen indarkeria zer den identifikatzeko eta bereizteko eragozpenak izatea. Horrek zailtasunak eragiten ditu gero norberaren edo besteen indarkeria identifikatu, arbuia, salatu... ahal izateko. Gure taldeetatik igaro diren gizonei galdetuta, heren batek txar fisikoa jasan du etxean bere kidekoen aldetik. Txar emaeleak gurasoak izaten dira askotan, eta amak kasuen erdian baino gehiagotan.

Egoera horretan, gure seme-alabei arrisku garrantzitsu bat sortzen zaie maitasuna zer den eta indarkeria zer den argi eta zorrotz bereizi ahal izateko garaian, maitasun eta indarkeria mezuak aldi berean, elkarren parean edo tartekaturik jasotzen baitituzte askotan. Erraza da, beraz, ikuspegi lauso samarrak izatea maitasuna indarkeriatik edo maitasun gabeziatik bereizten duen muga zehazterako orduan. Zenbaitetan indarkeriazko keinuak maitasun-keinu modura, maitasunerako bide modura edo ukatutako maitasuna berreskuratzeko eredu modura azaldu izan zaizkie.

Horrelakoetan zail samarra izaten da mutilak indarkeria aztarnarik ez txertatzea bere adimean eratzten ari den maitasun-kontzeptuan. Horrek erraztu egingo du beste pertsona batekiko maitasunezko harremanetan jokabide desegokiak edo gogorak agertzea, horrelako jokabideak izatea «sasi-eskubide» moduko zerbait bailitzan; izan ere, horixe bizi izan baitzuen berak etxean maitasun modura, eta, askotan, honelakoak ere entzun behar izaten zituen: «Zure onerako da»; «Maitatzen zaitudalako izan da»; «Maite zaituenak, negar eragingo dizu»...

Indarkeria zuzenean jaso ez duten gizonen artean, gehienak indarkeria horren lekuko izan omen dira, era batera edo bestera, haurtzaroan eta gaztaroan: lagunen etxeetan, eskolan edo ikastetxean, auzoan, kalean, kiroleko aldageletan, kirolean bertan, tabernetan, iragarkietan, filmetan, liburuetan...

Horregatik oso garrantzitsua da arretaz begiratzea ea zer ulertzen dugun maitasuna eta nola helarazten dugun gure haurrak hezterakoan; izan ere, indarkeriatik, kanpoko mugetatik, mehatxu edo xantaietatik, baldintzetatik... guztiz banandurik heldu behar baitzaie, eta inolako desberdintasunik gabe neska ala mutila izan. Gure maitasuna agertzerakoan, era berean erakusten al diogu gure alabari edo gure semeari?

Oso onuragarria izango litzateke maitasuna inolako mugarik gabe eraiki eta adierazi ahal izatea eta, aldi berean, maitasunari eragozpenik eragingo ez dioten balioak eta jarrerak pixkanaka eta arreta handiz ezarri ahal izatea. Hots, interesgarria izango litzateke maitasuna generoa, maila, moda, estiloa, joerak, itxurak... bezalako fenomeno sozial eta kultural guztien gaintetik, edo gorputza, sexua... bezalako fenomeno pertsonalen gaintetik ziurtatuko bagenu; eta pertsona bat jaio izana aski izatea guk hura baldintzarik gabe maitatzeko.

Ohiko ondorioak emakumeengan

Oro har, eta xehetasun handietan sartu gabe, gizonezkoen ohiko rol bortitz eta hierarkikoak asimilatu eta betetzeak emakumeenganako zapalkuntza ekarri ohi du, zenbait motatako eraginak dituen zapalkuntza; besteak beste, eragin horien hiru alderdi eta arlo zabal nabarmentzen dira, oso estilo, ñabardura eta xehetasun desberdinetakoak, labur-labur honela sailka daitezkeenak:

1. MAILA INTELEKTUALEAN:

Batez ere, emakumeek behar adinako maila intelektuala edo guk daukaguna ez dutela pentsatzeko joera dago; zenbait alderditan gu baino gutxiago direla; emakumeak ez daudela gauza askori aurre egiteko prestatuta, gu gauden bezala edo guk egon beharko genukeen bezala; emakumeek ez omen dituzte behar diren gaitasun guztiak gizonezkook bizitza publikoko esparru askotan eguneroko aurkitu ohi ditugun arazoekin borrokatzeko, eta ez omen zaizkie interesgarriak ere iruditzen; arazo horietan esku hartzeko kezkarik edo jarrerarik ere ez omen dute erakusten, ez omen dute egiten jakingo, ez omen dute ulertuko zer-nolako arazoa den, zer esaten dugun edo zer dugun esku artean...; emakumeen gai «serioei» buruzko ikuspegia ez omen da behar adina «serioa» edo «zorrotza», ezta «zehatz, zientifiko edo zuzena» ere...; gauzak ikusteko «aldarte» emozional edo sentimental hori sartuko omen zaie eta arazotik urrundu egingo omen gaituzte...; ikuspegi hori etxeko gaietarako edo gai pertsonal edo pribatuetarako omen da, ez «egiazko» arazoetarako; eta abar.

2. MAILA FISIKOAN:

Oro har, emakumeak pertsonak baino gehiago gauzak direla dioten joera da, eskema mental horrek bere baitan dituen ondorio sakon guztiekin (konplimentuetatik hasi eta hilketara arte). Joera horren arabera uste ohi da emakumeak hemen, planeta honetan, halabeharrez jarritako pertsonak direla, guri bizitza errazagoa eta atseginagoa egiteko, gure premiei erantzun eta premia horiek beren zerbitzuekin betetzeko, guregatik den-dena utzi, gure bizitza eta helburuetara moldatu eta etengabe gure ondoan egoteko prest dauden pertsonak, guk bizitzako lan garrantzitsuetan dihardugun bitartean. Baldintzarik gabeko aliatu modura ikus ditzakegu, eta guri dagokigun guztia gustagarri izango zaiela, atsegingarri, erakargarri, liluragarri pentsatu... eta fisikoki hor guretzat egonez erakutsiko dutela. Jabetza modu hori gutxitan lotu ohi dugu emakumeak pertsona autonomoak, independenteak, askeak, ekintzaileak, automotibatuak eta osoak (gu gabe) direla pentsatzearekin.

3. MAILA MATERIALEAN:

Ez da zaila aurreko horren guztiaren ondorio modura gizonok emakumeen gaineko eskubideak, abantailak, baimenak edota askatasunak ditugula uste izatea. Gehiago eta hobeak garela eta gauza garrantzitsuenak hobeto egiten ditugula eta emakumeek lagundu egin behar digutela pentsatzeak, guri dagokigun guztian lan, gizarte, politika, kultura eta ekonomia arloetan balioetsi eta ordaintzen direnetan emakumeak baino gehiago merezi dugula pentsarazten digu. Horrek desoreka handia eragiten du harremanen alorrean; boterearen esparrua eta gizonezkoen nagusitasuna eroso dabilta eta emakumea urrundurik edukitzen da dagozkion eta sistematikoki gizonezkoentzat izaten diren ekonomia, politika, lan, gizarte... onuretatik.

Uste oker horiek guztiak hezkuntzaren bitartez heldu zaizkigu, mutil gehienok gizon «egiteko» prozesuan jasan behar izan dugun gizonezkoen sozializazioaren barruan. Barneratzen ditugun rol sexistek finko eusten diete ideia horiei geure buruan eta emakumea pertsona modura izan daitekeenaren ideia nahiko eskasa sorrarazten digute.

Baina emakumeekiko bizipen zapaltzaile horiez gain, gure maskulinitate bortitzak emaitza zuzenak ere baditu emakumeen bizietan, oso gertaera larriak eraginez. Hilketak izango litzateke gorenko maila, guk gizonezko izatea ulertzeko modu bereziaren ondorioz jasan behar izaten dituzten ekintza ankerren artean: tratu txarrak, irainak, jipoiak, bortxaketak, umiliatzeak, zigorrak, bahiketak... Hori, besterik gabe, onartezina da. Horrek ezin dezake gehiago iraun. Aukerak behar ditugu gure gizentasuna ulertzeko modua aldatu ahal izateko.

5. GIZONEZKOTASUNARI BURUZKO OHIKO EREDUEKIKO AUKERAK. BALIZKO ABIAPUNTUA: GIZONEZKOOK EZ GARA, BEREZ, ZAPALTZAILEAK

Beste pertsona batzuk zapaltzea ez dago gure izaeraren barruan; aitzitik, lehenbizi gure «gizentasuna» eta gero gure «maskulinitatea» garatu, geureganatu, eraiki eta sozializatzeko prozesuaren barruan dago (R.W.Connell, 1997, Madril.) Horrek ez du, inola ere, gutxitzen edo murrizten gure ekintzekiko dugun erantzukizuna eta ez du eraginik ere erantzukizun horretan. Gure jokabideek gainerako pertsonengan eta ingurunean dituzten ondorioen erantzule zuzenak gara. Hori dela-eta, behar-beharrezkoa da aurrerago proposatuko dugun eran lan antolatu eta sistematikoa egitea, gure maskulinitate eta gizentasun suntsitzaileak deuseztatu, zapaltzeko dugun baldintzapena eta joera alde batera utzi eta berdintasunaren, errespetuaren eta justiziaren bide berrietan abiatu ahal izateko.

Oso baliagarria zaigu erantzukizuna eta erruduntasuna bereiztea. Errudunen bila ari bagara, ez diegu gizonei beren zapalkuntza desegiteko antolaketetan lagunduko, ez diegu arazoaren muinari aurre egingo, eta ez dugu arazoa bera ere konponbide eraginkor eta iraunkorretara bideratuko.

Gizonekin lan egiterakoan, badugu kontuan hartu beharreko ezberdintasun bat emakumeekiko. Emakumeak desberdintasuna eta tratu txarra gauzatzeko baino gehiago beren gain hartzeko baldintzatzen eta trebatzen dituzte; gizonok, berriz, tratu txarra ontzat hartzeko baino gehiago gauzatzeko hezten gaituzte, gure gizentasuna eraikitzeke zati garrantzitsu modura; baina horrek

berarekin dakar rol gogor horiek onartzea eta horien barruan nik neuk ez dut benetan zoriontsu den gizonik aurkitu.

Bestalde, gizontasun kontzeptuaren barruan dago jabetzaren gaitasuna, eskubidea eta betebeharrak, bai jabetza materialak izatekoa bai emakumearen beraren jabe izatekoa ere, auto-estimua-ren eta nortasunaren oinarritzko ardatz modura; eta jabetza hori besteen aurrean indarkeriaz defendatzea, zilegitzat, gizabidetsutzat, kementsutzat eta ohorezkotzat jo behar dela ulertzera bultzatu gaituzte.

Gure gizartea kutsatzen duen genero-indarkeria gehiena maskulinitatearen kontzeptu oker horretatik datorrela uste dugu. Ideologia zentzugabe hori apurtzea lortzen dugunean hasi ahal izaten dugu horrelako kalteak eragiteari uko egiten. Baina horretarako ezinbestekoa da gure zapalkuntzaren benetako jatorria argi eta garbi ulertzea eta **gizaki bakar batek ere ez lukeela beste gizakirik zapalduko aurretik zapalkuntzarik jasan ez badu** premisatik ez aldentzea.

Rolen bereizketa horrek ez du zerikusirik gizon edo emakume izatearekin, baizik eta sistema kapitalistak lortzen dituen onurekin pertsonen arteko bereizketa sexualaren bitartez eta banaketa horri esleitutako botere-harremanen eta erabakitze ahalmenearen banaketa interesatuaren bitartez, baita beste zapalkuntza batzuen bitartez ere, pribilegioak zuzenean gizonei esleituta.

Hasieran zaila izan daiteke hori erabat ulertzea, ez baita sexismoarena jasaten dugun kutsadura bakarra. Nahasketa ugari datorkigu beste zapalkuntza batzuen eskutik ere: klasismoa, arrazakeria, adultismoa... Beren eginkizuna betetzen dute horretan guztian eta lausotu edo korapilatu egiten dute sexu/genero bereizketaren ikuspegi orokorra, aldi bereko zapalkuntza-mordoiloa bilakatuz [Chafetz, 1988:5. «Weeks», 1998:46, Virginia Maquieia D´Ángelo-renean; «Género, diferencia y desigualdad». Feminismos: debates teóricos contemporáneos; 2001].

Hogei urteko mutil gazte batek, adibidez, berrogei urteko emakumea baino ahaltuagoa dela uste izan dezake, eta berrogei urteko gizonaren aurrean, berriz, mutil horrek berak kontrakoa pentsa dezake, adina dela-eta gazteriak jasaten duen zapalkuntzarengatik. Era berean, gizon beltz batek emakume zuria baino gutxiago dela pentsatuko du. Emakumea maila ertainekoa bada, al-diz, langile mailako mutil gazte hori (ezjakina, heldugabea,...) menderatzeko joera izan dezake... Kasu guztietan, bere burua besteena baino gehiago dela uste duen pertsona aurkitzen dugu; hor hasten da zapalkuntza gauzatzeko aukera. Gizartearen, mailaren, adinaren, erlijioaren, etniaren, status sozialaren... araberrako botere-banaketa gertatzen den bitartean, eta gure buruan pertsonaren bat beste pertsonaren bat baino gutxiago izatearen uste faltsu eta kaltegarria finkaturik dugun bitartean, zapalkuntzak iraun egingo du.

Kontua da zapalkuntzan oinarritutako gizarte horietan oso jende gutxi -ia inork ere ez- aukera dezakeela askatasunez. Gizonezkoek beren zapalkuntza onartzeari bete-betean uko egin eta berehala emakumeak zapaltzeari utz diezaioten eta gainerako bidegabekeriak ezaba ditzaten, gizartearen egituretan eragin behar da, zapalkuntza horiek sustraituak, instituzionalizatuak eta legitimatuak dituzten gizarteko egituretan, hain zuzen ere. Ikus dezagun zer egin daitekeen hasteko.

5.1. ZENBAIT IRTENBIDE BEGIEN BISTAN: OHIKO MASKULINITATEAREN SUNTSIKETA. BALIZKO BESTE MASKULINITATE BATZUK

Zorionez, zapalkuntzak eragindako kalteen ondorioek ez dute zertan betirako iraun; ez dute zertan ezinbestean guregan gelditu. Kalte horiek irtenbideak dituzte, eta irtenbideak dituzte, hala-

ber, horien bitartez barneratu dizkiguten aurreiritziek, jarrerak, joerek eta uste okerrek. Hori edozein gizakiarekin gerta daiteke; zapalkuntzak pertsona batengan ezarri eta utzi dituen az-tarnak barruan ongi josirik dauden arren eta batzuetan gaindiezinak iruditzen zaizkigun arren, badugu hori guztia hobetu eta aldatzen joateko modua ere, elkarri kaltea egiteko katea hautsi eta batak bestea eta ingurukoak zapaltzeari uzteko modua, alegia. Nola? Esan dezagun bi modu nagusi ezagutzen ditugula:

5.1.1. Buruan txertatu dizkiguten informazio eta hezkuntza okerrak, eta horiek eragindako jarre-rak eta ondorioak baliogabetzea. Sentimenduen kudeaketa.

5.1.2. Informazio eta hezkuntza egokiak, eta horretarako behar diren egiturak, bermatzea, eta berdintasunaren biderantz gidatuko gaituzten askapen-politikak diseinatzea.

5.1.1. Eragindako kalteak sendatzeko ahalmena. Sentimenduen kudeaketa

Oso garrantzitsua da ulertzea sentimenduen kudeaketa egokiak eta ez sentimenduen itotze hutsak alde handia egingo duela pertsonak eraikitzerakoangure kasuan egungo eta etorkizuneko gizonak. Lehiaketaren eta gogortasunaren gizarterako prestatzeko sentimenduak itotzeari buruz esan izan zaigun gehienaren ondorioz, gizon askok arazo ugari izan ditu, ez baitute jakin zer egin beren sentimenduekin eta heldu izateko modu egokia sentimendu horiek ez erakustea, haiei eustea eta ezabatzea dela ulertu dutelako. Horrek milaka bizitza eta harreman hondatu ditu.

Kaltea (fisikoa, ahozkoa, emozionala, psikologikoa...) egiten den unean, giza adimenak, kaltea ito beharrean guztiz bestelakoa behar izaten du: horretaz hitz egitea, norbaiti esatea, adieraztea. Gertatu dena esan ahal izatea, gertatutakoa kontuan hartu eta egokiak diren garrantzia eta lekua ematea, eta gertakari horietan guztietan bizi izandako sentimenduak adieraztea. Gizaki guztiek horixe egin behar lukete eta horixe egin nahiko lukete osasun mental eta fisiko egokia eduki ahal izateko. Gure sentimenduak itotzeak, berriz, gure gizatasuneko beste edozein alderdi bezain gu-rea den atala ukatu eta itotzea ekartzen du.

Norberari gertatutakoa kontatzea guztiz naturala da inor hori ez sentitzeko edo adierazteko bal-dintzatu baino lehen (horretan datza gizonen baldintzapena). Horrela izaten da emozioak eta sentimenduak ez adierazteko baldintzatu dituzten pertsonekin ere, baldin eta sentimenduen ku-deaketari buruzko hezkuntza egokia eskaintzen bazaie. Antza denez, horixe da gizakien berezko jokabidea kalte egiten digutenean: batak besteari jaramon egin eta emozio horiek, isilean gorde edo ito beharrean, era egokian adierazi ahal izatea.

Hala ere, presio izugarria jasan ohi dugu denok, gizon eta emakumeek, emozio horiek ez adierazte-ko, gizalege txarreko sintomatzat hartzen baita, baina gizonak gara baldintzapen gogor hori gehien jasaten dugunak. Guri, benetako «gizon» modura hezteko ahalegin horretan, lehendabizi ukatzen digutena sentitzeko ahalmena da. Horren ondorioz, a posteriori jasotzen ditugun kalte eta aurreiri-tzi guztiak gizonen baldintzapenaren bitartez ikasi, barneratu eta geureganatzen ditugu:

- ez negarrik egitea («ahul hutsa zara», «oiloa», «maritxu halakoa!»...);
- ez kexatzea («ez da ezer izan, altxa zaitetz, belaxka halakoa!»...);
- ez beldurrik izatea edo dardararik egitea («Porta zaitetz gizonak bezala! Ez zaitetz koldarra izan!»...), eta abar.

Emozio horiek kanporatu ahal izanez gero, gure arteko portaera erabat aldatzen da, eta gai gara ez bakarrik gu geu eta gainerakoak hobeto tratatzeko, baita geure buruaz eta gainerako pertsonen ondo pentsatzeko ere.

Gaizki ikusia dago gure emozioak eta sentimenduak adieraztea, «oinordetza kulturalaren» ondorioz debekatu edo gaitzetsi egin baita horrelakorik egitea. Horretarako arrazoi bakarra dago, aurreiritzi bat; alegia, halako adierazpenak egitea beti ekintza negatiboa, aldrebeskeria edo ohi-tura txarra dela eta ahulezia, gaizki hezitako pertsona edo pertsona manipulatzaileria izatearen erakusle dela dioen aurreiritzia, hain zuzen. Neskatoak eta, batez ere, mutikoak barregarri uzten dituzte konponbide horretaz baliatzen ahalegintzen diren bakoitzean eta era askotara berriro egiteko gogoia ere kentzen diete:

- irainaren bitartez («Begira! Berriro ere negarrez! Ez al dizu lotsarik ematen?»);
- xantaiaren bitartez («Negar egiten baduzu, postrerik, jostailurik, telebistarik... gabe geldituko zara; ez dizut hitz egingo; zigortu egingo zaitut edo nire maitasunik gabe utziko zaitut... ez haserarrarazi aita, okerrago izango da eta... Esan egingo diot...»);
- indarkeriaren bitartez (belarrondokoak joz... «Orain izango duzu, bai, negar egiteko arrazoi... tori! ea behingoz isiltzen zaren...!»), eta abar.

Gure kastrazio sentimentalaren adibide txiki bat jartzearen, esan dezagun negarra baliabide eraginkorra dela nazioarteko psikologo askoren eta hainbat terapiaren iritziz, eta eraginkorra izateaz gain beharrezkoa ere badela egoera emozional edo atsekabe gogorra eragin diguten prozesuetatik «sendatzeko»; kultura gehienetan, ordea, emakumezkoetan baino gehiago zigortzen da gizonzkoetan. Horregatik, gizonok zurrunagoak, ezkorragoak, gogorragoak eta itxiagoak izaten gara eta emakumeak malguagoak, irekiagoak, baikorragoak, zenbait gairen aurrean.

Guk, gizon bezala, badugu erantzukizunik geure burua sentimenduen kudeaketa zuzenean berriz hezteko lanean, gure berezko sentitzeko gaitasuna berreskuratzeko eta sentimendu horiek azalerratzeko, onarpenetik abiatuta eta ez ukapenetik, eta guk horrela jokatzear gain gure seme-alabak ere horrela hezi beharko genituzke, heziketa emozional osasuntsua eta egokia izateko. Era horretan, errespetutik, berdintasunetik eta maitasunetik heldu ahal izango ginateke besteengana, izutzen gaituzten eta ihes eginarazten diguten mundu afektibo/sentimentaleko esparruen beldur izan gabe: etxeke esparrua, zainketa esparrua, harreman afektiboen esparrua...

Gure esperientziatik, sentimenduen kudeaketa egoki hori funtsezko lana da gure maskulinitatearen **muin gogorra** (gure izaera zapaltzailea, erasotzailea, bortitza, gogorra, larderiatsua...) desegin eta gure gizatasun osoa baita, aldi berean, gure zapaltzaile rolei eta rol horiek gauzatzeari uko egitera gehien bultzatzen gaituena ere berreskuratzeko. Hots, gure barrenarekin, gure bihotzarekin, geurekin harremanetan egon ahal izateko.

5.1.2. Informazio zuzena eta hezkuntza egokia bermatzea. Gizon taldeak eta heziketa

¿Qué entendemos por información correcta?

Alde batetik, gu bizi garen gizarte zapaltzaile/esplotatzaile honetan, arpilatze ekonomikorako behar dituzten pertsonak izan gaitzen, ezkutatu, hutsaldu edo aldatu egin diguten **informazioa**, eta gizon-taldeetan egindako lan interesgarriaren ondorioz berreskuratu ahal izan duguna; feminismoak ikusezina zena ikusarazteko egin duen lana ahaztu gabe. Informazio hori honako **lau (sic*)** puntu hauetan jaso ahal izango genuke, labur-labur:

5.1.2.1. Gizonok geure buruaz egiaz dakiguna.

5.1.2.2. Maskulinitateari buruz egiaz dakiguna.

Gure ustez oso garrantzitsua da informazio horren berri ematea gizon-taldeetan, haien izaera edozein dela ere: garapen pertsonalerako taldeak, norbera ezagutzekoak, gogoetarakoak, terapiakoak edo parte-hartze sozialekoak. Ezinbestekoa da, gure iritziz, gertaeren beste bertsio bat

ezagutzea, eta gure izaerari eta nortasunari buruzko beste ikuspegi hori egunero erabiltzen has-
tea, gure gizatasun eta maskulinitate sexista eta zapaltzaileak desegiteko, eta norberak erabaki
dezan, inposatutako rola alde batera utzita, nolako pertsona izan nahi duen.

5.1.2.1. GIZONOK GEURE BURUAZ EGIAZ DAKIGUNA

Ondorengo baieztapen hauek gizon-taldeetan bizi izandako esperientzietan oinarritu ditugu,
eta, era batera edo bestera, gizon horiek beraiek berretsi dituzte. Aurreko gaietan bezala, ez da
ezinbestekoa denok ados egotea; aski zaigu orain arte ez bezalako ikuspegia azaldu eta edozein
motatako gogoeta egiten laguntzea.

Dena ondo joatea eta gauzak zuzen egitea gustatzen zaigu

Zapalkuntzaren atzaparretan erori aurretik, gizonok, edozein gizaki bezala, adimentsuak ginen; prest
geunden beste edonor errespetu osoz tratatzeko; mundua osoa eta zuzena izatea maite genuen, gi-
zarte berdintsu eta inpartzial baten aldeko pertsonak ginen. Prest geunden era egokian lan egiteko,
gizon eta emakume guztion bizitzak hobetzeko. Mundu hobe batean eta mundu hobe baten alde par-
te hartu nahi genuen, gizon eta emakume guztiakin bizimodurik on eta duinena -gure baliabideen eta
informazioaren arabera- partekatze asmo sendoarekin. Amets handi eta ederrak genituen.

Ahal izan dugun bezain trebe eta ditugun baliabide urriekin ahalegindu gara jasaten ditugun zail-
tasunek eta eragozpenek beste inor zipriztindu edo nahas ez dezaten, askotan beste zerbait dirudien
arren. Zapalkuntzak baliogabetu zizkigun ahalmenak berreskuratzen goazen heinean, gehiago hur-
biltzen gara egoera horretara.

Gainerako jendeaz arduratzen gara

Gure rola kontrakoa egitera behartu baino lehen, gainerako jendeaz arduratzea gustatzen zit-
zaigun, adeitsuak eta lagunarte zaleak izan nahi genuen, zapalkuntzarik jasan ez duen beste
edozein gizakik bezalaxe. Zenbat eta hobeto ezagutu eta ulertu jendea, orduan eta gehiago mait-
tzen dugu jende hori. Pertsonen artean harremanak izateko berezko era, errespetuarena eta
maitasunarena dela uste dugu eta horixe da nahi duguna. Beren buruez eta beren bizimoduez
pozik eta harro dauden emakumeak nahi ditugu. Umeak zaintzen uztea nahi dugu; beren ahal-
men eta gaitasun guztiak ezagutzen eta beren bidea egiten ere utzi nahi diegu, ziur baikaude
horixe izango dela onena neska-mutil guztientzat. Besterik gabe pertsonak izateaz harro dauden
gizonak, elkartasuna agertzeaz eta bizitzarekin konprometiturik egoteaz harro daudenak, nahi
ditugu. Besteek gutaz arduratzea eta hori erakustea ere gustatzen zaigu. Azken finean, maita
gaitzaten nahi dugu; besterik gabe, gure kidekoak maitatu eta haiekin elkaturik egon nahi dugu.
Eta, sexua? Zentzuzkoa denean; ez beti.

Mota guztietako sentimenduak sentitzen ditugu

Gure sentimenduetarako sarbidea galdu baino lehen, mota guztietako emozioak senti genitzakeen,
pertsona bakoitzarengan desberdinak izaten diren arren. Diren sentimendu guztiak nabaritzeko
gure ahalmenak eta gure nerbio sistema osoak hor jarraitzen dute, berriro ere lehenbailehen era
egokian funtzionatzen hasteko zain. Bizitzak eta bizitzako izakiek eta gauzek hunkitu, txunditu eta
liluratu egiten gaituzte, eta nahigabetu, ikaratu edo muturtu ere egiten gaituzte, beste edozein
pertsonari gertatzen zaion bezala; kontua da biziki baldintzatu gaituztela sentimenduak kudeat-
zeko moduan. Irrika bizian gaude emozio guztiak nabaritzeko gaitasun osoa berreskuratzeke,
emozio horiek modu lasai, adeitsu eta onuragarrian adierazi ahal izan eta besteen sentimenduak
ere era berean jasotzen jakiteko.

Bizitzaz blai gaude

Sakonki maitatzen ditugu gauza ederrak: ongi eraikitako harresia, froga matematikoa, une musikala, marrazki ederra, lore polita, ahots eztea, maitasunezko poema, esku leuna, keinu sentibera. Mugitu egin nahi dugu, jolastu egin nahi dugu, erabat bizi nahi dugu, sortu egin nahi dugu, eraiki egin nahi dugu, gozatu egin nahi dugu. Eta mundu guztiarekin, harmonian, egin nahi dugu hori. Izugarri maite ditugu erronkak, gure mugak gainditzen dituztelako eta hesiak hausten dituztelako. Gu guztiok eta gutako bakoitzak ametsak eta itxaropenak ditu, eta horiek betetzea, ez da ametsa, helburua baizik. Bizirik gaude, bizi-bizirik, eta horrela bizi nahi dugu gainerako pertsonekin eta gure bizitza osoan. Ez zaizkigu muga zentzugabeak gustatzen inorentzat, ezta inork horrelako mugak sortzea ere.

Arrazoi asko ditugu pozik egoteko

Bizi garen sistema zapaltzaileak zentzugabekeria ugari eginarazi digun arren, beste gauza askotaz harro ere egon gaitezke: zerua ukitzen duten eraikuntzak eraiki ditugu, eta gure inguruko lurra antolatu eta gure alde ere jarri dugu. Lanean erabiltzen ditugun tresnak asmatu ditugu. Bi herrialde bereizten dituzten itsasoen gainean zubi erraldoiak eraiki eta itsasoaren azpitik ere elkartu ditugu. Bizitzak salbatzen dituen kirurgia sistema garatu dugu, baita munduko bi muturretan bi pertsona komunikatu ahal izateko tresnak ere. Espazioan hegan ibiltzea eta bizitza sortu dugu gure esku-hartzerik gabe iraupenik izango ez zuen lekuetan... Gure aztarna utzi dugu lurrean eta pertsonak bizi ahal izateko planetarik onena izatea espero dugu. Bihotz-bihotzez nahi dugu lurra zaindu, babestu eta lurreko baliabideak gizaki guztien artean gizalegez banatzea. Horrek zinez zoriontsu egingo gaitu.

Gutako bakoitza bakarra da, errepikaezina eta ordainezina

Gure irribarreak, malkoak, barreak, abestiak, gure maitasunak eta ametsak munduari oparitzen dizkiogun edertasunak dira. Gure presentzia bera ere garrantzitsua da munduarentzat, oraindik ulertzeko moduan ez bagaude ere. Gure inguruko gizon eta emakumeen bizitzetan eragiten dugu, eta ez gure ekintzen bitartez bakarrik, baita gure gogo eta borondate onaren bitartez ere. Bizitza bakoitza ordezkaezina da eta inoiz errepikatuko ez den zerbait sakratua. Pertsona bakoitza, maita dezaten eta errespetatu dezaten merezi duen norbait da eta horrekin konpromiso sendoa dugu. Planeta honetako izaki bakoitzaren existentzia ospatzeko eta horien bizitza ahalik eta modurik zuzen eta egokienean iraunarazteko irrikan gaude.

Oso desberdinak gara eta, aldi berean, oso antzekoak

Tamaina guztietakoak gara, hainbat koloretakoak, eta adin guztiak ditugu; milaka hizkuntzatan hitz egiten dugu eta oso gustu desberdinak ditugu. Eta den-denok gara gizonak, gizon osoak, bakoitzak bere izateko era berezia badu ere, aldezturik ezer bete beharrik izan gabe.

Eta, era berean, nahi bezain desberdinak izan gaitezke. Nahi bezain langile gogorak edo erretiratu lasaiak izan gaitezke. Edo guk nahi bezain gozo eta samurrak. Edo guk nahi bezain ausart eta inspiratzaileak. Guk nahi bezalako gizonak izan gaitezke eta guk ahal bezain onak. Ez dugu mugarik. Bihotz handikoak gara denok eta bihotz horretan gorde nahiko genituzke ezagutu ditugun pertsona guztiak, haien izaera gorabehera. Gutako inori ez litzaioke gustatuko gure ezaugarri bakar bat ere beste inori kalte egiteko erabiltzea.

Aurrerantzean nahi dugun bizimodua aukera dezakegu

Orain arte egin duguna edonolakoa izan dela ere, gizarteak esaten diguna esaten digula, zapalkuntza barneratu dutenek gutaz esango dutena gorabehera, beti aukeratu ahal izango dugu gure

bidea. Gure rolek eta rol horien babes-egiturek gure bidea oztopa dezakete, baina aukeratzeko ahalmena, gure bidea erabakitzeko ahalmena, ezin digute kendu. Nahi dugun bizimodua lortu ahal izateko, oztopoak gainditu eta denok elkarrekin lan egin beharko dugu, bai, baina gure bizimodua aukeratzeko gure kontua da, ez beste inorena. Eta, egia esan, tristeagoa da ahaleginik ez egitea, ahalegin horretan huts egitea baino. Gure esku dago eta guk egindako ahaleginaren esku gure amets horien guztien bila abiatu eta amets horiek betetzeko elkarri laguntzea. Baina badago ukalezina den zerbait: gauzak nola nahi ditugun erabakitzeko ahalmena gurea da, gurea besterik ez. Hori guztia emakumeekin batera erabaki ahal izatea gustatuko litzaiguke; eta horrela izatea komeniko litzaiguke, munduaren ikuspegi osoa izan nahi badugu.

Dirudiena baino lorterrazagoa da

Gure esku dago maite dugun jendearekin egon ohi garen lekuan bizitza berria eta duina sortzea; gure esku dago denboraren zapalketari muzin egin eta, gure rolek bestelakoa esan arren, bizirik gaudenaren edertasuna gogorarazten diguten gauzak egitea. Gure esku dago zapuzten gaituzten lanak aukeratu ordez, atsedean hartzen eta maitatzen ditugunekin egoten utziko gaituzten lanak hautatu eta sortzea. Gure esku dago gure seme-alabak behar bezala zaintzea edo seme-alabarik ez izatea aukeratzeko eta oso-osorik gizon izaten jarraitzea. Gure esku dago gure helburuak aukeratzeko eta horiek betetzen tinko ahalegintzea, beste inori kalterik egin gabe. Gure esku dago geure burua zaintzea eta bizitza luzeagoa, aberatsagoa, osasuntsuagoa, zoriontsuagoa izatea eta gehien maite ditugun pertsonekin bete-betean partekatzea... Gure esku dago maite ditugunak eta adiskide minak inguruan ditugula bizitzea, baita gure bihotzaren erdi-erdian nor ipiniko dugun aukeratzeko ere (gizon bat, bi... emakume bat, bi... adiskideak, seme-alabak, senitartekoak...). Pertsona guztiei bezala, guri dagokigu bete-betean bizitzea, beste inori legez dagokiona kendu gabe.

Gizonezkoen + emakumezkoen antolakuntza

Adierazitako guztia emakumeekin egin nahi dugu. Guztiz pertsona azkarrak eta arlo guztietan trebeak direla uste baitugu, guztiz duinak, ausartak, egokiak eta ahaltsuak direla, eta giza egoera guztietan elkartasuna agertzen dutenak; eta gai honetan, emakumeekin elkartuta lan egitea gustatuko litzaiguke.

Hori horrela izan dadin, antolatu egin behar dugu, batez ere, eta hasteko, honako bi eremu hauetan:

- Gizonok geure artean antolatu behar dugu, rol sexistak alde batera utzi eta rol horiek eragin dizkiguten kalteak konpontzeko; eta,
- Gizonok emakumeekin antolatu behar dugu, generoaren eta sexismoaren sistema zapaltzailea deuseztatzeko.

Oso garrantzitsua iruditzen zaigu emakumeen aitzindaritza sendotzea, eta, aldi berean, gizonezkoen aitzindaritza handiagoa izatea gure ekintza-ildo horietan, gizon eta emakume guztion artean ez diezaiegun kalte gehiago eragin, ez gizon-emakumei, ez aita-amei, ez maisu-maistrei, ez lagunei, ez politikariei, ez beste inori.

5.1.2.2. MASKULINITEARI BURUZ EGIAZ DAKIGUNA

Aurreko atalean ikusi dugun bezala, sexismoa sexuen arteko desberdintasun biologikoa oinarritzat hartuta eraikitzen da; badirudi bizi garen gizarte sistema honetan izan litezkeen bi genero bakarretan, emakumezko eta gizonezkoetan, pilatutako pertsona guztiak elkarren antzekoak direla edo antzekoak izan beharko luketela, eta arau horietatik kanpo gelditzen diren guztiak hutsegiteak direla. Maskulinitate hegemonikoa, desberdintasun hori –eta sistemak ateratzen

dion onura izugarria- legitimatzeko sorturiko ezaugarri eta jarrera sorta da. Maskulinitateak gizonak bete eta garatu behar dituen ezaugarriak eta jarrerak inposatzen ditu; hain zuzen, emakumeak zapalduta edukitzeko sorturiko rolek agintzen dituzten ezaugarriak.

Guk ez dugu onartzen pertsonak banatzen dituen genero-desberdintasun kualitatibo hori, eta are gutxiago jendea sailkatzeko, hots, zentzuzko oinarriak ez duten, baina bereizketak, banaketak, liskarrak eta bidegabekeriak eragingo dituzten hierarkiak eta sailketak inposatzeko erabiltzen denean.

Ez dugu onartzen desberdintasuna («bi sexuen» arteko antzekotasunak baino nabarmen txikiagoa), aldea edo ezberdintasuna azpimarratzeko eta gu elkarrengandik urrundu, hierarkizatu edo aurrez aurre jartzeko erabiltzen duten metodologiak. Beraz, mota horretako maskulinitateek ez dute, gure ustez, inolako zentzurik, sexismoa iraunaraztea eta bi generoak bereizita eta elkarren aurka edukitzea baino ez baitute lortzen.

Gizarteek testuinguru horretan eskaintzen dizkiguten gizon eta emakume ereduak ez digute balio. Pertsona izateko eredurik ez dagoen bezala -norbera baita norbera izateko eredurik onena-, ez dugu uste gizon izateko eredu estandarrik dagoenik, ezta egon behar lukeenik ere. Gizon ala emakume, norbera da gizon, emakume eta, azken finean, pertsona izateko eredu bakar eta errepikaezina.

Sistema horretatik kanpo, zentzurik izango al luke beste mota bateko maskulinitateren batek? Oraingo ez zaigu ez zentzuzkoa ez beharrezkoa iruditzen gizonak eta emakumeak biologikoak -jakina, helburu biologiko duinak- ez diren alorretan bereizteko joera hori. Orain arte sexu bat bestearen gainean jartzeko erabili da. Horrek ezin du horrela jarraitu.

Beharrezkoa ote da maskulinitatea zapalkuntzarik gabeko egoera hipotetiko batean? Ez dugu uste. Garrantzitsuena eta oinarrikoena, eskubide guztien subjektu, pertsona izatea izango litzateke. Gizon edo emakume izatea gertaera hutsa izango litzateke, ilehoria edo beltzarana izatearen pareko berezitasun bat; inola ere ez litzateke eskubideak, baldintzak, onurak, kalteak... banatzeko oinarritzat hartuko.

Badago gauzak egiteko modu hoberik. Ziur gaude horretaz..

6. OHIKO MASKULINITATEETATIK KANPO BALIZKO ZENBAIT JARRERA: INDARKERIATIK ALA MAITASUNETIK? GATAZKEN KONPONBIDEA

Azter dezagun jarraian zer aukera eskaintzen digun gizonezkoen baldintzapen nahaspila horretatik askatzeak.

NON IPINIKO ZAITUT? NIRE AURREAN ALA NIRE ALBOAN?

Galdera horrek islatuko luke gizon askok, batez ere agintaldi patriarkal hegemonikoaren pean jaio eta hazi garenok, bizitzan dugun jarrera. Orain arte harremanetan ikusi duguna zeharkatu ondoren, gizonok honako galdera hau oinarritzat duten bizipenak izan ohi ditugu:

Non zaude/non ipiniko zaitut, nire aurrean ala nire alboan? Hots:

1) Nire kontzeptu patriarkal sexistetatik abiatuta, aurre egin beharreko, zaindu beharreko, adi egon beharreko eta zugandik defendatu beharreko gizon gisa ikusten zaitut, edo, bestela, lehiatu eta eraso beharreko gizon gisa; ez zara ni bezalako... eta mehatxu, beldur, mesfidantza, arrisku edo inbidia eta gorroto arrazoi bihur zaitezke?

Beraz, gure arteko desberdintasunei begiratzen diet: ezberdina denari, zuk duzunari eta nik ez dudanari, edo nik zuk baino gehiago dudanari (zuk nik baino gehiago duzunari) eta nik zuk baino gutxiago edo txikiago dudanari (zuk nik baino gutxiago edo txikiago duzunari), nik zertan gaintitzen zaitudanari (zuk zertan gaintitzen nauzunari), edo... neurtu egiten zaitut (neurtu egiten nauzu), ospea galarazten dizut (ospea galarazten didazu), alde batera uzten zaitut (alde batera uzten nauzu), arbuiatu egiten zaitut (arbuiatu egiten nauzu), bertan behera uzten zaitut (bertan behera uzten nauzu), ahaztu egiten zaitut (ahaztu egiten nauzu), ezabatu egiten zaitut (ezabatu egiten nauzu), zapaldu egiten zaitut (zapaldu egiten nauzu), barregarri uzten zaitut (barregarri uzten nauzu)... eta, hortaz, **zure beldur naiz, ezin zaitut maitatu, nire beldur zara, ez zaitut ni maitatzen uzten (ez nauzu zu maitatzen uzten).**

Edota, bestela, ikuspegi hierarkiko nagusitik kanpo,

2) Nire alboan ipintzen zaitut, biok elkar harturik, gogoan hartzeko, lasai egoteko, fidatzeko, arnasa hartzeko, atsedean hartzeko, partekatzeko, jolasteko, amesteko... aliatu, lagun, gogaide, adiskide modura... nik zuri (zuk niri) erasotzeko eta nik zu (zuk ni) kritikatzeko arriskurik gabe, ez nire ez zure izuen beldur izan gabe, zu kritikatu eta neurtu gabe, zu zaindu beharrik eta zutaz susmorik izan gabe, zu neurtu eta kritikatu gabe, zu onartuz eta aintzat hartuz, zu animatuz eta zuregan sinetsiz? Eta, beraz...

Lotzen eta hurbiltzen gaituenari begiratzen diot, antzeko eta hurbileko, adiskide eta gizaki egiten gaituenari, eta, hortaz, **maite zaitut eta ni maitatzen uzten zaitut, zu maitatzen uzten nauzu.**

Lehenengo egoteko era gizarte kapitalistetan garatu ohi dugu. Gizonen artean, elkar ez maitatzeko eta elkarrekin estu eta larri eta besteengandik bereizirik egongo bagina bezala bizi izateko behar den tartea sortzen da. Egoera horretan, erraz bultza gaitzakete estutasun edo larritasun horren lasaigarri modura edo besteekiko bereizketa egoera horretan lortuko ez dugun zorientasuna lortzeko bitarteko modura erakusten dizkiguten gauza material guztiak kontsumitzera (edariak, automobilak, koloniak...). Baina guk behar dugun hurbiltasun emozional, espiritual eta fisikoa itzuliko digun gauza materialik ez dago. Maitasunak ekarriko digu hurbiltasun hori, eta alderantziz, maitatzeko hurbil egon behar baita. Gainerakoa harremanen alerta-egoera da, edo «gerrilla aurrekoa», ezezaguna etsai modura ikusten baita, ez adiskide modura. Indarkeriaren haztegia da.

Bigarren egoteko erak itzuliko digu bizitza honetan bizitzeko zentzua, planeta honetan, zuretarren artean, egoteko eta lekua duzula nabaritzeko zentzua, baita, jakina, eginkizun edo opari bat ere: zu zeu izatea, besteak maitatuz eta besteei ere zu maitatzeko aukera emanaz. Hori da, antza denez, gure izaeran lor dezakegun handiena. Horrek bete dezake adin batean hainbat eta hainbat gizonek nabaritzen duten identitate, nortasun, emozio, espiritu, funtsezko hutsune hori.

Nire ustez, bigarren aukera horrek ez du inolako tarterik uzten indarkeriarako, ez genero, ez klase indarkeriarako, ezta indarkeria politiko edo pertsonalerako ere. Hori da minuturo gehien saiatu, landu eta praktikatu behar duguna, harik eta bigarren ohitura hori gutxienez lehena bezain indartsu bihurtu arte, harik eta bigarrenak lehena ordezkatu arte.

Ez da hori zehazki bizitzaren erritmo kapitalistak saltzen diguna: egin ezazu zeuk bakarrik,

azkar, ez zaitez inoren mende egon, izan zaitez independente, sendo, autonomo, gizonezko... Baina hori da zehazki gehien behar duguna: maitasun dosiak, ahalik eta norabide gehienetan.

Aukera baten edo bestearen artean erabakitzeke garaia da. Gizatiartu ezean betiko gizonak izaten jarraituko dugu..

7. EZ DUGU BEHAR ADINA AZPIMARRATU GIZONEZKO-OK IRABAZIKO GENUKEENA:

A. Besterik gabe bete beharko genituzkeen zenbait rol alde batera utzi eta galdu ahal izatea, irabaztea da jada. Orain arte erantzukizunez lepo -erantzukizun publikoak, materialak, politikoak, sozialak, ekonomikoak...- eta etxetik kanpoko bizitzako alderdi askotan lanpeturik bizi izan gara. Orain, erantzukizun horietako batzuk alde batera utzi edo partekatzeke modua dugunez, beste erantzukizun batzuek arduratu ahal izango gara. Hona hemen adibide xume batzuk:

- Gehien axola zaizkigun eta gehien maite ditugun pertsonekin -seme-alabak, familiako pertsona helduak...- harreman iraunkorragoak eduki ahal izango ditugu, maitasun maila ezberdinetan, lasaitasun eta elkartasun handiagoarekin, eta beren bizitzetan gehiago murgildurik. Zuzenago parte hartu ahal izango dugu pertsona horien zainketan eta heziketan, eta hori bera oso gertaera ederra da.

- Denbora gehiago gure bizitzarako, gure bikotekideentzako, gure gurasoentzako, gure lagun hurbilentzako... eta maite zaituzten eta maite dituzunekin sortutako elkarreraginaren gizatasun guztia geureganatzeko; denbora gutxiago gure artean lehiaketa, borroka, estresa, nekea, haserrea, tratu txarra, zapalketa... eragiten dituzten soldatapeko lanentzat, eta gure bizitzaren amaiera ekarriko duten gaitzen garapena eragiten dutenentzat.

- Bizitzaren ikuspegi orokorrari hainbeste begiratu beharrik izan gabe, aukera handiagoa eta denbora gehiago herri mailan bidezko zereginen alde parte hartzeko, eta aukera handiagoa gure auzoan, erkidegoan, herrian... harremanak izateko: aisiaren eta kulturaren kudeaketa gizon eta emakume guztientzat; etxebizitza eta ikasketak gizon eta emakume guztientzat; ingurumenari eta birziklapenari buruzko ardurak; proposamen osasuntsu eta bideragarriak gure erkidegoko hirugarren adineko pertsonentzat; jai eta ospakizun elkartzailen eta solidarioen...

- Denbora gehiago gaixoen edo etorkinen alde parte hartzeko, baita haurren alde ere, zainketa zer den jakin dezagun bere zailtasunekin eta bere alde positiboarekin; denbora gehiago osasun publiko duinari alde lan egiteko, baita gizarteko baliabideen eta gure auzoetako elkarrekin kudeaketa terapeutiko, sozializatzaile, gizatiartu eta ekologikoaren alde ere...

- Aukera eta denbora gehiago eguneroko harremanetan errespetua, estimua, berdintasuna, hurbiltasuna eta abar garatzeko, baita harreman horietaz gozatzeko denbora gehiago izateko modua ere.

- Parekotasunerantz aurrera egin nahi badugu, bestalde, lehenago genituen onura material horiek gehienak galdu egingo ditugu segur aski. Horrek ez du atzera bueltarik. Bidezkoa da, eta zuzena; onurak neurri berean gizon eta emakume guztientzat. Interesgarria da, orobat, kontuan hartzea abantaila horiek eta abantailak lortzeko rolek utzitako hutsunea beste mota bateko

onurek beteko dutela, gizatasun eta bizi-kalitate handiagoekin zerikusia duten onurek, hain zuzen ere. Hots, materialismoan eta lehiaketan ez, baizik eta gizatasunean oinarritutako abantailak irabaziko ditugu; zerbaitengatik gara gizakiak. Materialismo gutxiago eta humanismo gehiago.

B. Horrek berekin ekarriko du hainbesteko arriskua sortzen digun maskulinitate hegemonikoa alde batera uztea. Ondorioz, aukera izango genuke «gizonezko ahalguztidunaren» rol horretatik askatzeko: giza eta ekologia galera handiekin egoera bortitz eta zentzugabeetan ipintzen gaituen roletik askatzeko; harremanak, eskola, osasuna... bezalako esparru garrantzitsuetan, gizonok porrotera eraman gaituen roletik askatzeko; lan gehiago egiteko eta gehiago irabazteko, gehiago, garestiago, azkarrago saltzeko, hobea, lehiakorragoa, eguneratuagoa, modernoagoa, ospetsuagoa, aberatsagoa, prestuagoa izateko bazter guztietatik tinko eta sendo lotu eta estutzen gaituen roletik askatzeko; egiaz garen eta, hainbeste rolen artean itota dugun eta minuturo azaleratzeko irrikan dagoen gizakitik urrunago edukitzen gaituenetik askatzeko, hain zuzen. Hona hemen adibide bakan batzuk:

- Gizonok gure gain hartzen ditugun rolen ondorioz gertatzen den guztiaren gaineko erantzukizuna gure bizkar gainean hartu behar izatea alde batera uztea: nazioarteko gatazkak, nazionalak, gizarte gatazkak, pertsonalak; edozein esparrutako bidegabekeriak eta hondamendiak... Gauza horiek guztiak konpontzeko gaitasunik ez dugula onartzea, lasaitzea, erretiratzea eta oraindik kontuan hartu ez ditugunei -emakumeei, gazteei...- gauza horiei buruz pentsatzeko eta konponbide berri eta desberdinak aurkitzen saiatzeko aukera ematea, onuragarria izan baitaiteke gizon eta emakume guztiontzat.

- Ez guk, ez beste inork, ez gehiago bete behar izatea gure rolek inposatzen dizkiguten lan arriskutsu, zail edo zikinak: soldadu, torturatzailerak, toreatzailerak, militar, boxeolari, mertzenario, borrero, espioi...; ezta beste batzuk ere, itxuraz hain arriskutsuak ez direnak, baina urtero ehunka langileen heriotza eragiten dutenak: eraikuntza, garraioa, diamantegintza eta meatzaritza, objektu preziatuak, gerrakoak, eta abar. «Gizonezkoena eta hegemonikoa» ez den ikuspegi berriarekin, agian lana, gizartea, bizitza... antolatzeko beste era asko dagoela konturatu ahal izango gara, eta gaur egun gizon eta emakume guztiok izaten ditugun lan arriskuak, politika alorrekoak (hirigintzari, trafikoari, osasunari... dagozkienak) izan beharrik ere ez dagoela.

Egin beharreko aldaketa horren aurrean, gizonok gauza horiek ezagutzeak ez ezagutzeak baino gutxiago izutuko gaituela uste dugu, eta sexismoa suntsitzeko eta, hortaz, berdintasuna lortu nahi izateko bidean sakontzera bultzatuko gaituela. Uste osoa dut gizon eta emakume guztiok ulertuko dugula sexu eta genero zapalketak **ez diola inori mesederik egiten**, ezta gizona ere, zapalketa horretatik ateratzen dituzten «onurak» gorabehera. Puntu horretara helduz gero, sexismoa ezabatu eta gizon eta emakume guztientzako gizarte zuzenago bat lortzeko lana nahiko bideraturik egongo da.